



Általános nagytakarítás

Kinn alszunk a tarka réten? Mi lesz az üzemeltetéssel?

Hivatalos neve: MKKE Tarkaréti utcai kollégium. Ez nem hangzik annyira jól, mint ahogy egymás közt hívjuk: Tarkaréti. Jó esetben negyven perc alatt lehet ideérni az egyetemről, ami elég nagy különbség a többi kollégium elérhetőségéhez képest. Mi, „tarkaréti” egy páron viszont ezt a negyven percet együtt töltjük a buszon, a metróon és a villamoson nap mint nap.

Mindezen utazás után azonban egy nagyon jól felszerelt, TISZTA, rendben tartott, világos kollégiumba érünk haza. Azt hiszem, nem tévedek, ha azt mondom, hogy ez az egyetem legjobb állapotban levő kollégiuma. Nem kevés pénzbe került ez az egyetemnek, ugyanis az üzemben tartó Épitőipari Szolgáltató Vállalat (ÉSZV) naponta és fejenként kb. negyven forintot kért a tényleg színvonalas szolgáltatásért. 1989. január 1-től ugyanezen szolgáltatás (420 főre!) duplájába került volna, ezt az egyetemen már semmiképpen sem tudta vállalni. A szerződést állítólag 1988. december 1-i határidővel felbonthatták, a felmondási idő hat hónap, ami 1989. május 31-én jár le. Az épületben MINDEN mozdítható tárgy (ágyak, székek, tanulóasztalok, faliszekrények, lavórok, mosógépek és még sorolhatnám) a szolgáltató vállalat tulajdona, amit sem bérebe, sem eladni nem akarnak — mi legalábbis ezt tudjuk az itt dolgozóktól. Megkérdeztem az igazgatót: **Mi lesz május 31-e után?** Amit ő az egyetemen megtudott, sajnos az sem sok. **Az egyetem arra számít, hogy az ÉSZV adja a felszerelést. Az ÉSZV nem akarja adni. Mi itt várjuk, hogy mi lesz.**

Az egyetemnek nincs pénze kijizetni az ÉSZV-t. Megérttem. A kollégium felszerelésének kisebb része három, nagyobb része ötéves. Akkori értékük nagyságrendileg 3 millió forint. Ma ugyanez kb. 8 millió. De hát az egyetemnek nincs pénze...

Es ez még csak az egyik gond. Mert — és ezt az egyetemisták nagyon jól tudják — május 31. pontosan a vizsgaidőszak közepe. Rádásul szer-

da, ami még a hétnek is a közepe. Előtte is, utána is lehet vizsgálni.

Ha itt állna a teljes felszerelés a kollégiumban és csak ki kellene cserélni a régit az újra (ez egyébként legalább két hétig tartana), már az is elég nyomasztó lenne annak, aki mondjuk aznap délután vizsgázik. Vagy máskor. És az igazgatót kívül a kollégisták sem tudnak semmit. Találgatások és rossz hangulat kíséri a jelenlegi kilátásokat.

Végül egy praktikus ötlet. Ismervén a magyar kereskedelem fantasztikus megbízhatóságát, és rendkívül választékot nyújtó szállítási hálózatát, ma még nem késő elkezdni beszerezni 420 ágylát, paplant, párnát, pokrócot, széket, tanulóasztalt, faliszekrényt, éjjelijeliszekrényt, olvasólámpát, kétszer 420 ágyneműgarnitúrát, 100 lavórát és ruhaszárítót, 200 fotelt a társalgóba, 1 db televíziót, 20 kétfalozó villanyvezetést, 20 db hűtőszekrényt, konyhaasztalt, 3 mosógépet, 3 centrifugát, valamint a teljes iroda-, ebédlő- és betégszoba-felszerelést. És akkor még nem említettem a folyamatos víz, villany és asztalos karbantartáshoz szükséges szerszámokat, takarítószerkeket, hajszárítót, 200 db függőny, szemetes- és felmosóvízellátást, a konyhaszekrényeket, a 4 fém kukát, és a büfé teljes berendezését. Ezen kívül fel kell újítani az elektromos hálózatot és az épületet ki kell festeni.

Ha a diákbizottság és a kollégium vezetése tudná, hogy pontosan milyen feladatokat kellene megoldani, hogy mi lesz az üzemeltetéssel, és van-e esély arra, hogy a kollégium továbbra is az eddigi színvonalon működjön, akkor biztosan tudna segíteni. Ha végre leírva látnánk legalább egy elképzelést arról, hogy mi lesz, még esetleg ötleteket is tudnánk adni. Nekünk senki nem szölt. Csak az a fontos, hogy hány forintot lehetne megspórolni. (Lehetne?) Az nem érdekes, hogy négy száz ember hogyan vizsgázik, és hogyan lakik jövőre?

Frenyo Andrea
nevelőtánár

„Az MSZMP nem maradhat meg egy hatalomvédő reflex mechanizmusában”

Pozsgay Imre és Csáki Csaba a fiatal közgazdászok táborában

Ez évben is Salgótarján adott otthont a fiatal közgazdászok táborának. A „Vállalkozó társadalom” címmel fémjelzett rendezvényen 250 közgazdász hallgatta az előadókat, majd kérték, vitákoztak az előadókkal.

A nyitó előadást Pozsgay Imre tartotta Demokrácia és vállalkozás címmel. Bevezetőjében beszélt a demokrácia és a gazdaság viszonyáról. A demokrácia egy humanizációs program, mely olyan emberi szükségleteket elégít ki, melyek nélkül nem lehet igazán működőképes a gazdaság sem.

Magyarországon még nincs a XX. század Európájának megfelelő szinten a demokrácia, de vannak, akiknek már ez is soknak tűnik. Sokan kérdezik azt is, hogy **miért nem tesszük rendbe először a gazdaságot?** Aztán ráérünk gazdagon mint luxust megélni a demokráciát. Az államminiszter azonban leszögezte, hogy a gazdaság és demokrácia kapcsolataról ez a lehető leghamisabb már-már babonának tűnő felfogás. **Külön-külön nem megy a két folyamat, a gazdaság birtokában nincs olyan eszköz, mellyel képes lenne önmagát rendbe tenni a politikai keretek változása nélkül.** Bizonyítja ezt az is, hogy ha lenne ilyen eszköz,

akkor már 15-20 évvel ezelőtt is sikerült volna a gazdasági rendszerteremtés. A gazdaság legnagyobb baja az, hogy a gazdaságon kívüli kényszereknek olyan szisztematikus rendje alakult ki körülötte az azt mozgató politika jegyében, hogy előbb ezeket a bürokratikus koordináció által mozgató akadályokat, dezintegráló és atomizáló erőket kell leválasztani és **organikus integrációkat kell létrehozni a gazdaságban, a társadalomban és a politikában egyaránt.**

A lépés sora a politikán van,

de ez nem azt jelenti, hogy a gazdasági reform háttérbe szorult volna. Pozsgay Imre elmondta, hogy véleménye szerint csak a politikai mozgástér és szerkezet újjáalkotása teremthet olyan társadalmi és vele gazdasági viszonyokat, melyek közepette a gazdaság számára lehetővé válik a törtenelmileg egyedül eredményesnek bizonyuló integrációnak, a piacnak a szerepe. **A piac szerepét keresztlátszóval lehet megvalósítani, amelyben az erőforrásokat érdemes feltárni, mert nem pazarló módon, vagy legalábbis nem a hiány-**

gazdálkodáshoz hasonló pazarló mértékben használják föl. Ma már új erőforrás csak a társadalomban létezik. Hiszen az elmúlt korszak paraszcsára felétünk minden tőnyeges felhasználható erőforrást. Felétünk az élők munkát, az erőforrásokat, az infrastrukturát, és mikor közvetlenül hatni kezdett a politika, a fontos életszínvonalra, az adósság csapdjába lépve felétünk a hitelforrások eszközét is. Miközben szolgálok ezt a hitelt még jó pár évig, újabb forrásokért ismét befelé kell fordulni. És ez a forrás már nem lehet az **eleven munka absztrakt formája; csak személyiségek, vállalkozó személyiségek** lehetnek az alapjai. Ehhez pedig az adott politikai intézmények és körülmények alkalmasnak. Az államminiszter leszögezte, **nem a szocializmus eszméje és nem annak alapprogramja vallott csődöt, hanem annak megvalósítására alkalmazott kezdeti és kezdetleges forma,** amit manapság sztálini szerkezetnek is szoktak nevezni, amely egyfajta államtulajdoni kényszer alapján képzelte el a felhalmozást, a modernizációt és a felzárkózást is.

A párttal kapcsolatban Pozsgay Imre elmondta, hogy az MSZMP nem maradhat

(Folytatás a 2. oldalon.)

„Engedékenyebbek, liberálisabbak voltunk”

Összoktatói értekezés

Az egyetem aktuális problémáinak felvázolásával nyitotta meg Csáki Csaba rektor az összoktatói értekezletet január 26-án. Az 1989-es egyetemi költségvetés az elmúlt év felezés gazdálkodásának folytatására kényszerít. A kiadások oldalán 354 millió forint szerepel, míg a bevételként 341 millió forint minisztériumi juttatás. **A különbözőségeit saját bevételéből (térti részesítés, a főépület hasznosítása, az**

Economixszal közösen létrehozandó innovációs park stb.), valamint szigorú takarékoszással kell előteremteni.

A rekonstrukció keretében 1989-ben elkészült a főépületben a díszterem és az ifjúsági klub; rendelkezésre áll a pénz a Kínai utcai két tornaterem felújítására (ugyanakkor még nem lezárt a vita a Műszaki Egyetemmel a hasznosítás illetően). 40 millió forintos beruházással

egyetem nem rendelkezik kellő szellemi kapacitással a munka elvégzéséhez, hanem az, hogy az ismert anyagi feltételek miatt ez a szellemi ka-

pacitás nem a reform ügyét, hanem az oktatók megélhetését kénytelen megélni. Ezután Zalai Ernő rektorhelyettes

az első évfolyam első félévének tapasztalatairól

beszél: „Az új rendszer — bár eltérő mértékben — minden tanszékünk számára szokatlan, új feladatokat jelentett. A legtöbb esetben hiányzott a kellő tapasztalat, hiányzott az ilyen jellegű számonkérés megtervezésének és lebonyolításának a «kulturája», s egyes esetekben (gazdaságtörténet, filozófia) a tanszék «lelkileg és fizikailag» (személyi állományukat tekintve) sem volt felkészülve az új feladatokra. Bonyolította a helyzetet az is, hogy tanszékünk többsége új tematika, új vagy átmeneti tananyag alapját oktattott (...).

A diákok számára is új ez a rendszer, de persze egy elsőéves diák számára mindig is az lesz. Külön neheztette — vagy talán éppen javította? — az idén a helyzetet az a tény, hogy a felsőbb évesek számára az új rendszer teljesen idegen (sőt igen gyakran tapasztalom: felfoghatatlan és érthetetlen) volt, ezért a szóhasználata «tájékoztató», tehát az elsősöknek a felsősök általi felkészítése, tanácsokkal való ellátása valójában hiányzott. Így az elsőévesek «magukra voltak hagyatva», nekik kell saját maguk számára kitapasztalni a rendszert, nem egy esetben egy-két keményebb pofon árán. Sokan nem vették

ugyanis komolyan az idejelen elhangzó tanácsokat-felvezetéseket, hogy itt csak az számíthat könnyű boldogulásra, aki természetesen, beosztással, folyamatosan tanul, felkészül a félévközi és a félévi vizsgákra. (...)

Feltétlenül meg kell emlétenünk azt is, hogy az új rendszer szokatlansága és mindannyiunk tapasztalatlansága esetenként információs, értelmezési zavarokat is okozott. Ez részben a központi instrukciók félreérthetőségéből vagy hiányos tervezésből, részben kifejezetten egyes diákok és tanárok felelőtlenségéből, felelőtlenségéből fakadt. Mindezek miatt kisebb menet közbeni korrekciókra volt szükség. A változtatások során a vezérelvünk az volt, hogy a bizonytalanságok miatt még csak véletlenül se sérüljenek alapvető hallgatói érdekek, az, hogy a reform első diákevfolyama megfelelő védettséget élvezzen. Emiatt az első félévben a kívánatosnál engedékenyebbek, liberálisabbak voltunk, de előrelépésünk, hogy a jövőben a meghirdetett feltételek és időpontok betartásában (s esetenként az osztályozásban is) szigorítani fogunk, mert a hallgatói felelőtlenség és nemtörődömség — tisztelet a nagyszámú kivételrel —

(Folytatás a 7. oldalon.)

„Az MSZMP nem maradhat meg egy hatalomvédő reflex mechanizmusában”

(Folytatás az 1. oldalról)

Pozsgay Imre abban látja, hogy mivel nálunk nincs meg a politika nyilvánossága, így ezt a nyilvánosságot áttették egy más szférába, ahol anarchisztikus folyamatokat indított el. Ha az emberek nem kapják meg a szabadságot a társadalmi életben, akkor ezt máshol veszik vissza, például a termelésben. Ezért nem integrálható bürokratikusán a gazdaság. A legliberálisabb társadalmakban a legkeményebb a termelési fegyver. Marx a piacot anarchisztikus jelenségnek tartotta, de ő még nem tudta, hogy a bürokratikus állami irányítás milyen anarchiát jelent — fejtegette be előadását Pozsgay Imre.

Az előadást követő kérdésekre adott válaszok közül figyelmet érdemel az MSZMP defenzív helyzetére, az ideológiára és a személyes politikai hitvallására vonatkozó. Pozsgay Imre leszögezte, hogy nem ideológiaellenes, csak azon ideológia ellen lép fel, mely nem a valóságos viszonyok mellett és nem azok kifejeződésére, hanem egy utópisztikus program társadalmi kikényszerítésére és legitimációs alapa képződik. A legitimációnak nem az ideológiában kell létrejönnie.

A marxizmusra nagyobb csapást senki nem mérhetett

Volna, mint az az oktatási szisztéma, melyben kényszerismertté, dogmatikus doktrinává tették, kiölte a lényegét a kritizmusát és történetiségét, valamint az önmeghaladás lehetőségét és képességét. A személyes szerepére vonatkozó kérdés kapcsán elmondta, hogy reméli, olyan politikai küzdőtér fog kialakulni, ahol a személyes megméréstésbe a politika etikája is beletartozik. Eddig a politikuskon nem politikai, hanem hivatalnoki erényeket kértek számon. Nem azt kérték számomra, hogy képes-e a meggyőzéséért akár egzisztenciája kockáztatásával is harcolni, hanem képes-e meggyőződése ellenére is mindent végrehajtani. Az erőszak alkalmazásáról elmondta, hogy ma már ez az európai illendőség körén kívül esik, zavarán a nagyhatalmak megegyezését, de nem is célszerű. „Az utcát ki lehet takarítani szuronyokkal, de a fejekben nem lehet rendet tenni”. Ezzel kapcsolatban utalt az előadó Len-

gyelországi példájára, hiszen ott vannak mintha nem is lett volna 81. Újra asztalhoz kell ülni, és a lengyel konzolidációt le kell zárni.

Véget kell vetni az egyedi beavatkozások gyakorlatának

A következő előadó Csáki Csaba volt, aki Vállalkozás és a magyar gazdaság jövője címmel tartott előadást. Elmondta, hogy a Központi Bizottság '88. nyarán egy bizottságot hozott létre a múlt értékelésére és a pártprogram



Marx nem tudta: a bürokratikus irányítás anarchiát jelent.

felülvizsgálatára. Ennek a bizottságnak 3 albizottsága van, melyből az egyik feladata egy új gazdasági kép kialakítása, egy új modell alkotása. Az albizottság munkájának eddigi eredményeit ismerte Csáki Csaba. Bevezetésként az elmúlt 30-35 év gazdasági jellemzőit tekintette át az előadó. Elmondta, hogy:

1. A célok nem állták ki az idő próbáját. Az erőltetett nehézipari fejlesztés nem bizonyult a magyar sajátosságoknak megfelelőnek; A két független gazdasági világrendszer feltételezése is hamisnak bizonyult; Nem vált be a nemzetközi gazdasági integrációval kapcsolatos felfogásunk sem, ahol tervszámok egyeztetése szerepelt valóságos árumozgások helyett.

2. Súlyosnak bizonyultak a gazdasági mechanizmus hibái is. Ennek fő jellemzői, hogy pazarló, innovációs- és fejlődésellenes kockázatmentességre törekszik, alkalmazkodás-képtelen.

A gazdaságpolitika fő hibáinak az eladósodást, az

energiaszektor egyoldalú fejlesztését, az infrastruktúra elhanyagolását tartotta.

Az összefoglaló után Csáki Csaba ismerte az albizottság azon véleményét, mely szerint egy új modell kialakítására van szükség. Nem elég a 60-as évek végétől kezdődő reformok folytatása, melyek ugyanazon sztálini modell javítását, a termelési prioritásának megőrzését szolgálták. A modellváltás azonban felveti azt a kérdést, hogy mit is tekintünk a szocializmus jellemzőinek és mit nem. Ma még gyakran a sztálini modell egyes jellemzőit kérjük számon,



„Meg kell fordulnia a terv-piac prioritásnak.”

mint a szocializmus meghatározó jegyeit. Az előadó többek között beszélt a tulajdon- és érdekvizonyok radikális átalakításának szükségességéről. Ennek kapcsán két feladatot határozott meg. Egyik a társadalmi tulajdon működőképessé tétele, a másik az egyéni és magántulajdon egyenjogúsítása. Ennek fő feltétele az, hogy a formák minősítését csak a gazdaságosság alapján szabad megtenni, nem jelenthetjük ki, hogy az egyik magasabb rendű mint a másik. Manapság sokat beszélünk a társadalmi tulajdon és a magántulajdon arányáról. Az albizottság véleménye az, hogy a szocializmus jellemzője a társadalmi tulajdon meghatározó szerepe az alapvető termelési eszközök hasznosításában, de ennek arányát nem írhatja le semmilyen százalékarány. Az új modell rendezőelvének a piacgazdaságot kell tekinteni. Meg kell fordulnia a terv—piac prioritásnak, hiszen a fogyasztó igénye megalapozottabb, mint a hivatalé. De

nemcsak az áruk, hanem a pénz és a termelési tényezők piacát is meg kell teremteni. Nyilvánvaló az is, hogy a piac keményedő követelményeket, és ezzel együtt a társadalmi feszültségek erősödését is jelent. Ezért mellette szükséges egy erős társadalmi kontroll és egy hatékony szociális védelem. Piaci koordináció esetén megváltozik az állam szerepe is. A gazdasági normatívák, piaci eszközökkel kell irányítani, véget kell vetni az egyedi beavatkozások gyakorlatának. A piaci elosztási rendszer követelményeinek megfelelően a jövedelmek növekedésének is. Az eddigi beidegződésekkel szemben a legnehezebb lesz talán azt elfogadni, hogy szükség van a tőkejüvedelmek legalizálására. Az ilyen módon szerzett, eddig munkanélküli jövedelmek tekintetében, bevételek szükségessége ahhoz, hogy a gazdálkodók pénzüket minél hatékonyabb módon használják fel. Szükséges a „csak azt lehet elosztani, amit megtermeltünk” elvénél megfordulása is, mely szerint

csak azt termeljük meg, amit el is oszthatunk,

amit érdemes megtermelni. Az új modellben szükség van új szociálpolitika kialakítására is. Kiindulási pontja pedig csak az lehet, hogy a gazdaságot és a szociálpolitikát szét kell választani. Csáki Csaba véleménye szerint egy magát kommunizmusnak valló párt a munkához való jog feladását nem vállalhatja fel. Ezért az új modell sem rendezkedhet be tartósan a munkanélküliség rendszerére. A külgazdasági kapcsolatokat elemezve elmondta, hogy a magyar gazdaság jövőjét európai perspektívába kell helyezni. Hízen ide tartozunk történelmileg és kulturálisan is, és innen várhatjuk a technikai megújuláshoz szükséges impulzusokat is. Ennek alapján szükséges felülvizsgálni az európai közösséggel kialakított viszonyokat, és mindenképpen a kapcsolatokat szorosabban fűzése irányába kell törekednünk. Emellett építenünk kell a kialakult kapcsolatunkra is, de le kell számolnunk minden illúzióval.

A konferencián előadást tartott még Gábor András, a Magyar Gazdasági Kamara elnöke, valamint Vissi Ferenc, az Országos Árhivatal elnökhelyettese is.

Kutassy Jenő

FELHÍVÁS

az MSZMP KB tagjaihoz

A Népgazdaságtervezési Intézet pártcsoportja aláírásgyűjtési akciót kezdeményezett a soron következő KB-ülések befolyásolására. Felszólították az egyetem párttagjait, hogy amennyiben egyetemenek felhívásuk szövegével, még a február 10-ét megelőző hét elején igazolják ezt aláírásukkal, hogy a felhívás és az aláírások idejében eljuthassanak a KB tagjaihoz.

A felhívás szövege:

„Megdöbbenéssel észleljük, hogy miközben hazánk a gazdasági és társadalmi összeomlás határára van, s a kilátásnak egy nemzeti egység megteremtésével lehet esélye, amelyet egyedül csak egy egységes és szilárd, a sztálini—brezsnyevi korszakkal határozottan és egyértelműen szakító MSZMP hozhatna létre, őszintén vállalva a hatalom megosztását az alternatív politikai szerveződésekkel, ebben a súlyos helyzetben a párt legfelsőbb szintjein hatalmi és klikkharok folynak, s ismét fennáll a veszélye annak, hogy az előrehozott KB-ülésen sorsdöntő, életünket hosszú időre meghatározó döntések születnek, a párttagság széles körei véleményének meghallgatása nélkül.

Követeljük a párttagság helyreállítását, a sztálini—brezsnyevi korszakkal szakítani nem akaró hatalomból való távozását. Úgy véljük, hogy az 1956-os események felülvizsgálata nélkül új nemzeti kiegyezés nem születhet meg, ezért nem tűr halasztást. Meggyőződésünk, hogy párttagjaink és a nemzet döntő többsége az 1956-os események egyoldalú ellenforradalmi beállítását a nemzeti önértetést sértő megbélyegzésnek tekintti, s egyetért abban, hogy a terror eszközeit alkalmazó ellenforradalmi csoportok működése ellenére 1956 októberében alapvetően egy elemi erejű népfelkelés bontakozott ki. De hangsúlyozzuk, hogy ennek megítélése nem az egyes alapszervektől, de nem is az MSZMP KB-tól függ, hanem elsősorban a tudományok objektív módszereivel vizsgálható történések feladata. Ezzel együtt úgy véljük, hogy az MSZMP-nek is határozottan állást kell foglalnia ebben a kérdésben a politika síkján, s ezt az állásfoglalását a párttagság egészének véleményére alapozva kell kialakítania.

Az MSZMP KB soron következő ülései történelmi jelentőségűnek ígérkeznek, s ezúton kívánjuk felszólítani minden tagját arra, hogy állásfoglalását az országért érzett legnagyobb felelősség tudatában és a párttagokkal egyeztetve alakítsa ki.”

★

Néhány nap alatt 50 támogató, 2 ellenző és néhány tartózkodást kifejező aláírásgyűjtés. A pártcsoport február 8-án elküldte a dokumentumot a KB címére.

Egyesületté alakul a BAL

Februárban kívánja összehívni alakuló közgyűlést a Baloldali Alternatíva Egyesület. A leendő egyesület — amely azoknak a magyar és nemzetközi, népmozgalmi és munkásmozgalmi törekvéseknek a folytatója kíván lenni, amelyek korábbi történelmi korszakokban felléptek a kulturális, politikai, gazdasági előjogok, egyenlőségek és egyéb korlátozások ellen —

nyilvános vitasorozaton kialakított platform alapján kívánja létrehozni szervezeteit. A BAL előkészítő bizottságának tájékoztatása szerint mostanában több, mint háromszázán jelezték érdeklődésüket Budapestről és vidékről az egyesület létrehozása iránt. Az egyesület szervezését tavaly szeptember végén jelentették be egy, a Ráday utcai kolégiumban tartott gyűlésen.

Tanulmányi versenyeredmény

A számviteli tanszék 1988. évre meghirdetett tanulmányi versenye a tanszéki bírálóbizottság javaslata alapján az alábbi eredménnyel zárult: I. helyezett: Bosnyák János III. évf. tanár „B” szak, II. helyezett: Gulyás Valéria III. évf. Ipar szak, III. helyezett: Németh Ildikó III. évf. tanár „B” szak megosztva Raduka Éva III. évf. áruforgalmi szak. A győztesek pénzjutalomban

részesültek. Az I. helyezett kétezer forint, a II. helyezett 1500 forint és a III. helyezett megosztva 500-500 forint jutalomban részesült. A szákszámvetési kollokvium eredményét a meghirdetett feltételeknek megfelelően — a jelektől és elégtelenektől eltekintve egy jeggyel feleltek.

Baricz Rezső
tanszékvezető
egyetemi docens

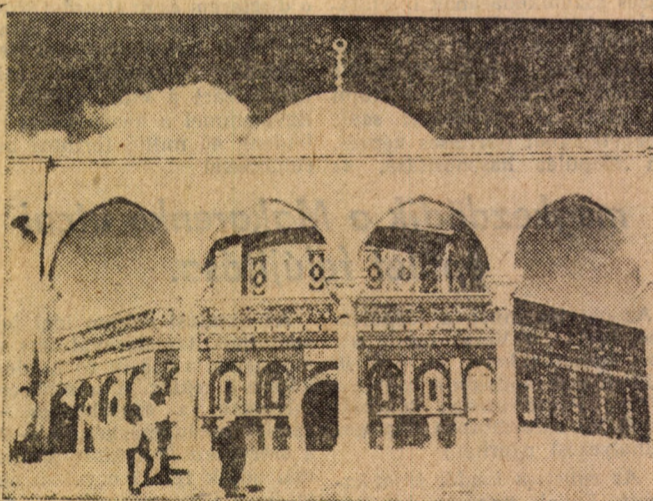
Izraeli látogatás

Az utazás előzményét egy részről Csáki Csaba 1988. nyári izraeli látogatása, másrészt Hillmann és Schnytzer Bar Ilan egyetemi professzorok 1988. novemberi magyarországi látogatása képezte. A mi utazásunk céljai között a magyar gazdasági és politikai helyzet külföldi megismertetésén túl annak felmérése volt, hogy milyen területeken és milyen jellegű együttműködés kialakítására nyílt lehetőség egyetemünk között.

Házigazdánk a Bar Ilan

Egyetem, közelebbről annak Társadalomtudományi kara volt. Az utazásunkra 1989. január 4—13. között került sor. Izraeli tartózkodásunk nyolc napja alatt a programunkban az egyetemen kívül egy kibuc (Má'agan) és egy ipari létesítmény (Dead Sea Works) meglátogatása, valamint a miniszterelnök gazdasági tanácsadójával (Amos Rubin) való konzultáció szerepelt.

A Bar Ilan egy vallásos, konzervatív egyetem, minden oda beiratkozó hallgatónak



A Kő Temploma Jeruzsálem óvárosának arab negyedében

megadott óraszámban judaisztikát is kell tanulnia. Számos fakultáson, különböző szakokon folyik oktatás, lényegében az amerikai rendszer szelvényében. Egyetemünk szempontjából a közgazdasági, pszichológiai és szociológiai területek tarthatnak érdeklődésre számot. Úgy tűnt, hogy mindhárom területen színvonalas oktatás és kutatás folyik, részben annak következtében, hogy az izraeli egyetemnek gyakorlatilag az amerikai egyetemek „fiókintézetének” tekinthetők. A professzorok alapvető célja rövidebb vagy hosszabb idejű amerikai egyetemi vendégoktatás. Az egye-

tem jelenlegi rektora Ernest Kraus, szociológiai professzor, magyar származású (angliai kiterővel).

Az egyetemen előadásainkat (a magyar gazdasági reform és külkereskedelem) nagy fokú érdeklődés kíséte (25-30 főnyi hallgatóság). A kérdésekből és más beszélgetésekből az derült ki, hogy a magyar gazdaságra és társadalomra vonatkozó ismeretek szintje igen alacsony, ezért kapcsolataink bővítésének egyik előfeltétele ennek az ismerethiánynak az enyhítése. Ami az egyetemen közeli kapcsolatokat illeti, viszonylag kevés közvetlen érdeklődés volt tapasztal-

ható. Mint már említettük, a hagyományos kapcsolatokban első helyen az USA, közgazdasági területen pedig Chicago és Cambridge (MIT, Harvard) áll, s ez jelentősen meghatározza a szakmai érdeklődést. A fentebb említett három területen (közgazdaság, pszichológia és szociológia) azonban kapcsolat kialakítása lehetséges, van néhány érdeklődő, többek között a rektor maga is, aki jelezte, hogy szívesen ellátogatna Magyarországra. Egy laza keresztmetszet, évi 3-4 hetes csererekerttel látszik kívánatosnak és megvalósíthatónak (a 3-4 hetet nem kell feltétlenül minden évben kihasználni).

A Má'agan kibucban (Genezreti-tó) a házigazdánk Jona (Gyula) Rosen volt. Az 1949-ben szervezett kibuc alapító tagjai többségükben az erdélyi cionista ifjúsági mozgalmából verbuvalódtak. Az idősebb generációból még ma is többen és kiválóan beszélnek magyarul. A kibucok többsége nem annyira vallásos, mint inkább szociális-kegyelmű-kollektívista eszméket követ, s tagjai igen magas műveltségűek. Ez mutatkozik meg kiváló termelési eredményeikben (pl. 7—8000 literes átlagos tejszám!). Véleményünk szerint kívánatos és hasznos lenne bátorítani és kezdeményezni azt, hogy különösen a közgazdasági és mezőgazdasági egyetemen angolul tudó hall-

gatói a nyugati egyetemistákhoz hasonlóan nyáron kibucokban végzett munkagyakorlaton vegyenek részt.

A Holt Tengeri Művekben (Beer-Sheva, Sdom) Dr. Itzhak Goldberg gazdasági igazgató adott számunkra tájékoztatást. Az állami vállalat kálisót, foszfátot és azok vegyületeit gyártja. A világ egyik legnagyobb ilyen üzeme, termékeinek többségét világszerte exportálja. Bemutatták nekünk a vállalat különböző részegységeit. (Beer-Shevában is működik, a Ben Gurion Egyetem.)

Jeruzsálemben a miniszterelnök gazdasági tanácsadójával, Amos Rubinnal folytatott konzultációnk tárgyszerű és szíves légkörben zajlott. Itt is kiderült, hogy az izraeli és a magyar gazdaság sok tekintetben hasonló problémákkal küzd túlbiztosított munkaerővel, strukturális alkalmazkodás nehézségei, a verseny piac intézményeinek kialakulatlan-sága stb.) Az izraeli gazdaság több tekintetben előtűnk jár bizonyos kísérletekben, s azok negatív és pozitív tapasztalataiból egyaránt lehet tanulni.

Összességében az út hasznos és sikeres volt. A Bar Ilan Egyetem rektora levélben fejezte ki meglepettségét és azt az óhajtát, hogy egyetemünk között valamilyen formában együttműködési megállapodás kössönk.

Tóth Tamás
Zalai Ernő



A Holt-tenger
Fotók: Rózsa Gábor



Jeruzsálem óvárosa az olajfák hegyéről

Jövönk Európában van!

— Egyre többen aggódnak amiatt, hogy Magyarország leszakad Európától. Sőt, ez már be is következett. Ezt a gondolatot azzal a kérdéssel egészíttem ki, vajon valaha voltunk-e igazán felzárkózva Európához? Mit mond arról a világgazdaságtan professzora, Palánki Tibor?

— A kérdésnek külön kell választani a kulturális, a civilizációs, a társadalmi-politikai és a gazdasági részét. Ha a magyar irodalmat, a zenét, vagy a képzőművészetet vesszük, Magyarország az utóbbi évszázadokban mindig európai ország volt. Mindig elértük az európai szintet és mindig voltak európai léptéktű nagyságok. Igaz, a sztálinista kultúr-diktatúra sok kárt okozott. Romlottak az anyagi feltételek és bizonyos kultúrértékek nem kaptak kellő társadalmi elismerést és nyilvánosságot, mégis európai periférializációról nem lenne indokolt beszélni. Civilizációs értelemben Magyarország szervesen kapcsolódik az európai kultúrához. Újabbkori történelmében az európai civilizációt alapvetően három vallási értékrend határozta meg: a katolikus, a protestáns és a zsidó gondolkodás és hagyományok. Magyarország ilyen szempontból talán európaibbnak tekinthető, mint a bigottan katolikus Írország. Kétségtelen, hogy 10-15 évvel mögötte vagyunk annak a folyamlatnak, ami Dél-Európában a diktatúrák felszámolásával megtörtént. Társadalmi-politikai fejlődésünk felgyorsulásával biztató, hogy a demokratizálódási folyamatban való megkésztetésünket gyorsan fel tudjuk számolni.

Gazdasági tekintetben sohasem voltunk igazán felzárkózva Európától. Mégis az elmúlt száz évben voltak időszakok, amikor vezető magyar iparágak, vállalatok (TUNGSRAM vagy Ganz-MÁVAG) és intézmények a világ élvonalában voltak. Nem értük tehát el az általános nyugat-európai fejlettségi színvonalat, de a kiemelkedő ágazatokban ott voltunk, vagy gyorsan követtük Európát. Gondoljunk csak arra, hogy Magyarország élen járt a nagyvárosok villamosításában, a korszerű tömegközlekedés, vagy a mentőszolgálat megszervezésében. Rövid idővel azután, hogy Párizsban megjelent a mozi, Budapest is volt mozi. Bizonyos területeken tehát ott voltak Európa szintjén, míg a magyar gazdaság más szféráira az elmaradott feudális állapotok voltak a jellemzők.

Kétségtelen, hogy az utóbbi 15-20 évben átmeneti, főként mennyiségű felzárkózás után, Kelet-Európában újra a fokozódó lemaradási folyamat vált unalkodóvá. Ez statisztikailag termelékenység, egy főre eső jövedelem-színvonal, műszaki fejlődés vagy versenyképesség mutatóikkal is bizonyítható. Romlottak világgazdasági pozícióink és ez világgazdasági kiszorulással járt együtt. Csökkent a súlyunk a világkereskedelemben és különösen

aggasztó visszazorulásunk

olyan korszerű ágazatokban, amelyek éppen a felzárkózás kulcsfontosságú területei lennének. Gazdasági tekintetben tehát egyértelműen indokolt lemaradásról beszélni és ha a jelenlegi tendenciákban nem sikerül fordulatot elérni, akkor Magyarország ténylegesen Európa perifériájává degradálódhat.

— Mi idézte elő a leszakadást?

— Az okok természetesen többre tehetőek. Belsőleg a legáltalánosabb oknak azt tekintem, hogy Magyarországon, mint a többi kelet-európai országban, végső soron az elmúlt évtizedekben sztálinista hadikommuniztikus gazdasági modell vezetett be és ezt a kisebb-nagyobb reformok ellenére a mai napig nem sikerült felszámolni. Ez a modell addig funkcionált megfelelően, míg az erőltetett eredeti felhalmozást kellett megvalósítani, míg helyreállítási feladatokat látott el, vagy míg a gazdaság általános fejlettségi színvonalát meghaladó hadigazdaság kiépítését szolgálta. Más vonatkozásokban ez a modell kezdetétől nem volt hatékony. Magyarországon a sztálinista típusú tervezési és irányítási rendszer kialakítására 1948–49-ben került sor, de a megreformálásának a gondolata már 1953–54-ben fölmerült. Alapvetően politikai és hatalmi érdekeken múlott, s nem a modell rossz hatékonyságának a fel nem ismerésén, hogy a tényleges reform csak az 1960-as évek végén kerülhetett napirendre. Gyökeres fordulatra kényszerített, hogy addigra az extenzív növekedést fenntartó olcsó források (munkaerő, vagy nyersanyag) teljes mértékben kimerültek és a változtatásokat már nem lehetett elkerülni.

Külön kell szólni a világgazdasági feltételek radikális megváltozásáról az 1970-es évek elejétől. A korszakváltás fő tényezői: a felgyorsult műszaki forradalom, a felértékelődött források (főként energia), valamint a transznacionálizálódó és globalizálódó világgazdaság. A vállalati szférában a termelés és piaci szervezés gyors ütemben transznacionálizálódik, ami a gazdasági hatékonyság növelésének jelentős tartalmakat tárja fel. Az innováció és a szervezetváltás rendkívüli mértékben felgyorsult és a források globális allokációja és optimalizálása válik jellemzővé. A tőkepiacok gyors ütemben internacionalizálódnak, ami a radikális szervezetváltás rugalmasság végrehajtása szempontjából döntő tényezőnek bizonyul. Globalizálódik a világgazdaság infrastruktúrája (interkontinentális szállítási rendszerek, műholdas kommunikációs rendszerek stb.). A visszazorulás döntő tényezője, hogy az ellentmondásosan vagy alig reformáló és alapvetően a mai napig zárt kelet-európai gazdaságoknak ezzel a világgazdasági környezettel kellett szembenéznie és konfrontálnia. A felgyorsult innováció és szervezetváltás körülményei között a kelet-európai gazdaságok merev és elavult gazdaságirányítási rendszereikkel egyszerűen „álva maradtak” és jelentősen romlott együttműködési lehetőségük és versenyképességük. A felgyorsult változások alapján a világgazdaságban természetesen a centrumok és

a perifériák is újratermelőnek

és átrendeződtek. Úgy tűnik, hogy a megváltozott világgazdasági feltételekhez számos fejlődő ország (csendes-óceáni vagy latin-amerikai újonnan iparosodó országok) viszonylag sikeresen alkalmazkodott és képes a fejlett centrumokhoz fokozottabban kapcsolódni és felzárkózni. A fejlődő országok másik részének perifériás helyzete súlyosbodott és a kelet-európai régió is ilyen dilemmával került szembe.

— Van-e esélyünk kitérni a perifériáról, ebben a helyzetben mit jelent számunkra Európához való kötődésünk?

— A mai világgazdaságban korszerű és versenyképes gazdaságot nem lehet világgazdasági elzárkózás és autark gazdaságpolitika mellett kiépíteni. A modernizáció nekünk tehát egyenlő a világgazdasági integrációval. A világgazdasági integrálódás Magyarország számára pedig egyenlő az Európához való kötődéssel. Ma történelmi, földrajzi, civilizációs és fejlettségi vonatkozásban Európa az a centrum, amellyel integrálódni kell. Természetesen ezzel nem zárom ki a más régiókkal való kapcsolatépítés értelmét. Nyilván Japán, Kél-Korea vagy az Egyesült Államok fontos és hasznos partnerünk lehet. Az összes feltételre való tekintettel mégis

Európa meghatározó és stratégiai relációink. Erre utal más perifériás európai országok (Dél-Európa vagy Skandinávia) feltétele is. Jövönk Európában van.

— Felvetődik ma a gondolat, vajon maga Európa nincs leszakadva a világtól?

— Ez a kérdés valóban jogos volt, különösen a hetvenes évekre vonatkozóan. Nyugat-Európa különböző okokból ebben az időszakban később és rosszul alkalmazkodott. A helyzet a nyolcvanas évek elejétől fokozatosan megváltozott. Vállalati, kormányzati és EK szinten egyaránt jelentős erőfeszítések történtek az új helyzethez való alkalmazkodásra és ez úgy tűnik, hogy inkább több, mint kevesebb sikerrel meg is történt. Véleményem szerint Nyugat-Európa és a többi fejlett régió között érdemi-technológiai szakadék nincsen, még ha az alacsonyabb bevételek, vagy más tényezők alapján Japán vagy Dél-Korea olcsóbban állít elő autót vagy videomagnetofont, mint a nyugat-európai cégek. Ez inkább piaci versenyképességi probléma, mint általános műszaki és világgazdasági lemaradásnak a megnyilvánulása. Nyugat-Európa fejlettsége, gazdasági struktúrája és nem utolsósorban fejlett jóléti rendszere (amit külön pozitívumnak tartok) alapján egyértelműen a fejlett centrum szerves része. Más kérdés, hogy sajátos helyzete és adottságai alapján már nem valószínű, hogy a jövőben azt a gazdasági dinamikát tudja produkálni, amely Japánra vagy különösen a feltörlő újonnan iparosodott országokra jellemző.

— Hogyan integrálódjunk, s mit jelent számunkra e tekintetben az EGK-val való megállapodásunk?

— A feladat természetesen sok irányú. Kulcskérdés, hogy a magyar vállalatok minden vonatkozásban (termékstruktúra, költségek, vállalat- és piacszerzés stb.) integrációképesek váljanak. Az integráció nem reális a belső reformok következetes végigvitelle nélkül. Ki kell nyitniunk belső gazdaságunkat és meg kell szüntetnünk monopóliumjellegét. Ezen nemcsak piaci monopóliumhelyzetet, hanem bizonyos mértékű társadalmi-politikai tényezőket is értek. Következésképpen végre kell hajtani azokat a nyitási lépéseket, amelyek ígéretesen elkezdődtek: kereskedelempolitikai nyitás, importliberalizálás, a vegyes vállalati folyamat felgyorsítása és a valutakonvertibilitás fokozatos elérése. A kapcsolatok normalizálása szempontjából jelentős lépés volt a Közös Piacal nemrégiben megkötött kereskedelmi és együttműködési szerződés. Ez azonban csak



„Szabadabb Európához is alkalmazkodni kényszerülünk”

kiindulópont, némi túlzással azt mondhatnánk, hogy csak a nullánál „küzdöttük fel” magunkat. Kétségtelen azonban, hogy javultak az együttműködés feltételei és a szerződés jelentőségét főként a politikai normalizáció szempontjából kell hangsúlyozni. Távtálatag ugyanakkor az ideális állapot az össz-európai szabadkereskedelemben való bekapcsolódás lenne, amit fokozatosan kívánatos elérni. A konvertibilitásra való magyar valuta működése szempontjából elkerülhetetlen az európai monetáris együttműködésbe való szorosabb bekapcsolódás. Már rövid távon is sürgőssé a műszaki és tőkepiaci együttműködés a nyugat-európai vállalatokkal és a szerkezeti modernizációk meggyorsításához hozzájárulhat olyan programokhoz való kapcsolódásunk, mint az EUREKA, vagy az ESPRIT.

— A leszakadás megakadályozása érdekében többféle eszme is felvetődött nemcsak hazánkban, hanem Lengyelországban is. Például a Marshall-terv gondolata, amely a második világháború után több európai ország gazdasági fellendüléséhez hozzájárult. Mi erről ön véleménye?

— Hangsúlyozni kell, hogy ma már más a helyzet, mint a második világháborút követő újjáépítési körülmények között. Azzal a ténnyel és váddal is számolni kell, hogy Magyarország például az elmúlt 15 évben felvett mintegy 20 milliárd dollár hitelt és nem lett jobb a helyzete, sőt a források rossz hasznosítása miatt súlyos problémákkal került szembe. Ugyanakkor valóban az is tény, hogy a jelenlegi helyzetből való kijutásunk, a modernizáció és az európai felzárkózás nem képzelhető el külső források nélkül. Ezek között a közvetlen magántőkebevonás, a vegyes vállalatokat és a közvetlen vállalati együttműködést kiemelkedő jelentőségűnek tartom. Nem tartom azt sem kizártnak, hogy hozzájárulhat bizonyos kormányzati és európai szintű alapokhoz. Az össz-európai együttműködés infrastruktúrájának a finanszírozására valószínűleg fel lehet használni EK pénzeket, akár például az Európai Beruházási Bankot. A már említett rendezett konvertibilitás és monetáris stabilitás fenntartása érdekében szükségessé válhat európai monetáris alapok létrehozása, vagy a meglévőkhöz való kapcsolódás. Ha ezeket a forrásokat figyelembe veszem, akkor ez végső soron

összeállhatna egyfajta Marshall-terv,

olyan fejlődési stratégiává és kontinentális forrásvitellé, amely esetleg hasonlítható a háborút követően a Marshall-terv nyomán végbement európai konszolidációhoz. Nagyon hangsúlyozni kívánom azonban, hogy Európához való integrálódásunkat hiba lenne pusztán valami forrászerzésre szűkíteni. Az európai gazdasághoz való integráció sokkal inkább azok az impulzusok és együttműködési lehetőségek jelentik, amelyek nélkül a hatékony és korszerű magyar gazdaság nem képzelhető el.

— Könnyíti vagy nehezíti helyzetünket az EK 1992-es egységes belső piacra vonatkozó terve?

— Lényeges mozzanat, amit számításba kell vennünk, hogy különösen a következő időszakban a közvetlen szomszédságunkban lévő európai centrum maga is jelentős változásokon mehet keresztül. Európa tovább integrálódik és egységesül. A folyamatnak további lökést adhat az 1992-re tervezett egységes belső piac, amely belsőleg és külsőleg egyaránt arra utalnak, hogy az egységes belső piacból Nyugat-Európának jelentős gazdasági előnye is származik. Az még nem dől el, hogy 1992 után Nyugat-Európa valóban „bevéhetetlen erőd” lesz-e, ahogy ezt az aggodalmaskodók várják, vagy fenntartja nyílt jellegét? Nem kétséges, hogy alkalmazkodás híján nagy a veszélye annak, hogy a folyamat a külsők számára negatív következményekkel jár majd. Ha viszont alkalmazkodni tudunk és kellően vonzó és fontos partnernek tudunk mutatkozni, akkor nagyobb a valószínűsége annak, hogy nem zárják le előttünk a sorompókat és a hátrányok elkerülhetők.

A 92-es programnak fontos politikai elemei is vannak. Az egységes belső piac azt jelenti, hogy lépítik az együttműködés fizikai és technikai akadályait, eltörlik a határ-ellenőrzéseket és az árak mozgása mellett az emberek utazása, letelepedése, tanulása és munkavállalása is teljesen szabadabb válik. Úgy tűnik, Európa népei ezt nemcsak mint gazdasági előnyt élik meg, hanem a klasszikus európai szabadságjogok megvalósulásaként is. Nem véletlen, hogy a 92-es program viszonylag olyan széles társadalmi támogatással és

egyértelmű találkozással találkozott, mint amire korábban nem volt példa. Mi tehát nemcsak a gazdaságilag hatékonyabb, hanem a szabadabb Európához is alkalmazkodni kényszerülünk.

— Tapasztalható, hogy az újonnan centrumhoz csatlakozott országok mindegyike rendelkezett valamilyen előnnyel, például Dél-Korea olcsó munkaerővel és ez lehetővé tette a kitorését. Nekünk vannak-e ilyen adottságaink?

— A lehetőségek és a feladatok ilyen szempontból is komplexek. Hasonlóan Dél-Koreához, sajnos a magyar munkaerő is olcsó és ez megfelelő teljesítményorientáltság mellett komparatív előnyvé változtatható. Dél-Korea felzárkózása másrészt nemcsak az olcsó munkaerő, hanem az átgondolt oktatás és műszaki fejlesztési politikán alapult. Mégis úgy gondolom, hogy számunkra követendő példa inkább Finnország, amely az utóbbi évtizedekben szinten az európai perifériáról jutott a centrumba. A finn csodának a titka nem a különleges adottságokban van, hanem abban, hogy képes volt innovatív vállalati struktúrákat és rugalmas gazdaságot kiépíteni. Erre nem látom reménytelenné a helyzetünket. A kérdés megoldását a következetes és radikális reformban látom, amelynek eredményeképpen létrejöhöz az az innovatív és hatékonyságorientált vállalati struktúra, amely az integrációhoz nélkülözhetetlen. Külön hangsúlyozni szeretném, hogy

a modernizációt mindig meghatározott társadalmi erők hajtották végre,

s azt, mint az utóbbi időszak történelme is bizonyítja, nem elég csak felülről elhatározni. Az elmúlt időszakban is azok az országok modernizáltak és zárkóztak fel sikeresen, ahol létezett olyan társadalmi erő (akár ipari burzsoázia vagy ambiciózus menedzserréteg szövetségében az innováló mérnökök, munkások, közgazdászok és szociológusok kapcsolódó széles gárdájával), amely érdekelt volt a gyors fejlődésben. Japánban és Dél-Koreában a felzárkózásban nagy szerepet játszott, hogy ennek a társadalmi erőnek segített egy olyan motivált állami bürokrácia is, amely közvetlen saját ügyének érezte az ország felemelkedését. Számunkra külön gondot okoz, hogy nemcsak hiányzik a modernizációban érdekelt viszonylag széles társadalmi réteg, hanem gyakran vállalati, ágazati vagy politikai szinten az innovációban, a korszerű struktúrák felé elmozdulásban, a hatékonyság- és teljesítményorientált gazdálkodásban ellenérdekeltségek kerekednek felül. Ma már egyértelműen látható, hogy a gazdasági mellett a társadalmi és a politikai szféra reformjára is szükség van és a legújabb tendenciákban biztató elmozdulást látok.

— Vannak, akik ebben a modernizációs tendenciában szocialista létüket látják veszélyeztetve. Mi erről az ön véleménye?

— Úgy gondolom, hogy lehetséges, sőt meggyőződésem, hogy történelmileg szükségszerű olyan szerves szocialista társadalmi-gazdasági modell kiépítése, amelynek organikus jellegét a piacgazdaság adja, amely demokratikus, teljesítmény-elvű és hatékonyságorientált és amely humánus és ésszerű szociálpolitikát folytat. Kétségtelen, hogy ilyen modell még a valóságban nem létezik, bár egyes elemei már bizonyos nyugat-európai országokban is (pl. Svédország vagy Hollandia) fellelhetők. Úgy érzem, hogy ilyen irányba mutatnak és segítenek a technikai fejlődés legújabb tendenciái is. Csak egy példaként említeném a számítástechnika és a telekommunikáció hatásait a horizontális piaci önszabályozás megszervezésére, amelynek alapján valószínű, hogy a szervezett áruterhelő gazdaság új modellje a kialakulása előtt állunk (a fogyasztó közvetlen megrendelésére dolgozó robottechnikák, a készletek minimalizálása, a termelés „kapun kívüli” számítógépes megszervezése, mágneses hitelkártyák stb.). Az új modell leszármazottaként a valóságban XIX. századi társadalom-elmélettel, amelyet azután a gyakorlatban végtelen formában a sztálinizmus (nem beszélve a popolitizmusról) valósított meg. E szerint a beteg és „rothadó” társadalmi formák a teljes felszámolásra ítéltettek és az új társadalmat meghatározott elvek szerint ezek romjain és helyébe kell léptetni. Az elmúlt időszak történelme azonban azt bizonyította, hogy a megerősöskölt és

csinált társadalmak kudarcot vallottak

és csődbe jutottak. Ma már látjuk, hogy a társadalmat és a gazdaságot belülről lehet megváltoztatni, szigorúan a társadalmi és gazdasági öntörvényei és önmogtatása alapján. Úgy érzem, hogy ezek a felismerések a kelet-európai reformokban, a szovjet peresztrojkában és a kínai változásokban egyre inkább teret nyernek és tetten érhetőek. A világpolitikai szempontból döntő stratégiai átértékelést igényel az a tény, hogy a szocializmus nem egy halálkórú és küldetészerűen elpusztított társadalommal áll szemben, hanem a mai világ két belsőleg átalakuló társadalmi rend érintkezése, együttműködése és versengése. Úgy gondolom, hogy külpolitikánkat ebben a szellemben formáljuk, amikor keressük a helyünket egy intenzíven együttműködő és békés „európai közös házban”.

— Köszönjük az interjút.

H. E.

Külföldi ösztöndíjajavaslata

AZ MKKE SOROS ALAPÍTVÁNY-PROGRAM 1988/89. TANÉVI ÖSZTÖNDÍJRA JAVASOLTAK:

Balaton Károly (vezetési- szervezési t.) USA hat hónap; Bognár Károly (nemzetközi kapcsolatok t.) USA tíz hónap; Bokoriné Iványi Katalin (gazd. földrajz t.) USA hat hónap; Bugnic Richárd (NGTI) Hollandia hat hónap; Elek Sándor (szociológia t.) Anglia hat hónap; Horváth Lajos (agrárközgazdaságtan t.) NSZK hat hónap; Kaderják Péter (vállalatgazdaságtan t.) Hollandia tíz hónap; Kovács Károly (statistika t.) USA tíz hónap; Petrasovits Anna (világgazdaságtan t.) Anglia hat hónap; Rajki András (külker. t.) USA hat hónap; Sándor Péter (tud. szoc. t.) Olaszország két hónap; Tihanyi László (vállalatgazdaságtan t.) USA tíz hónap; Tóthné Iloncsy Gabriella (tud. szoc. t.) Anglia hat hónap; Varga Tibor (angol nyelv t.) USA hat hónap; Vargyas Pál (piackutató t.) USA hat hónap; Vastag Gyula (MSZI) USA hat hónap; Veres Pál (pg. t.) NSZK hat hónap; Virág Miklós (ipargazdaságtan t.) USA tíz hónap.

AZ MKKE SOROS ALAPÍTVÁNY-PROGRAM 1988/89. TANÉVI ÖSZTÖNDÍJAS TARTALEKKERE:

Barna Gyula (MSZI) USA Anglia tíz hónap; Némethi Gábor (NGTI) USA hat hónap; Erzsébet (MSZI) hat hónap; Gondola Zoltán (szám. techn. ön. oszt.) USA tíz hónap; Horváth Tamás (munkagazdaságtan t.) Anglia hat hónap; Kiss János (vállalatgazdaságtan t.)

Előadás a sajtó nyilvánosságáról

A pedagógia tanszék szerdai február 9-én fél négytől a vezetésben működő újságíró-stúdió legközelebbi foglalkozásán Rangos Katalin tart előadást a sajtó nyilvánosságá-

ról február 9-én fél négytől a tanár-klubban. (III. em. 318.) A vitán részt vesz Csibye Sándor, a MUOSZ oktatási igazgatója.

Rajk téli tábor - Szódliget '89

járást ellene. Valószínűleg ez vezette ot arra, hogy a bürokrácia hivatali packázásait kikerülendő, ahogyan állította:

törvényen kívüli helyezte magát.

Úgy, ahogy minden bizonnyal ez lehet az oka mélyen szélsőséges, agresszív véleményének is a „kommunistákkal” szemben.

Amit azonban saját vállalatának megszervezéséről, illetve jövőbeni terveiről elmondott, arról csak elismeréssel nyilatkozhatunk, dicsérve vállalkozói erényeit, üzleti érzékét. Magánvállalata ma is feljellelhetően van, ha várokozásai bejönnek, rövidesen több millió dolláros USA-üzlet következik konténerszállításból, s már most tárgyalások folynak az USA-beli és dél-koreai vállalatvezetőkkel. Ha ugyan teljességgel hinni lehet kijelentésében, ami éppen az említett HVG-cikk olvasása után kissé problémás lesz.

Az elől, hogy mint Mieczyslaw Wilczek Lengyelországban, 6 ideháza lépjen elő vállalkozójából vezető beosztású gazdasági szakemberré, érezvén saját korlátait, elzárkózott, így is azonban vállaltszervezési megoldásait tekintve mindenképpen példaként állhat a kis számú hazai vállalkozó előtt.

Ha túlságosan száraznak tűnt az eddigi beszámoló, kedves olvasó, el kell mondanom, természetesen nem csak előadásokból és kurzusokból állt a tábor, volt egy remek vetélkedő, magyar táncbázis, videózás, focis, sőt még dzsesszkoncert is tartókotta a programot. Felsorolni is sok lenne mennyi mindennel foglalkozunk ez alatt a pár nap alatt Szódligeten, de ha e rövid összefoglalás után némi érdeklődést, lelkesedést érzel magadban, ne tétovázz, a Rajk szerettel vár tavaszi rendezvényein. **Kalocsai Péter**

A tanulás mellett sok játékkal, mókával, beszélgetéssel, ismerkedéssel eltöltött öt nap után jelen összefoglalóban azt szeretném hírül adni, milyen szellemi élményekkel gazdagította a tábor a jelenlévők tudását. Nevezetesen a rendezett előadásokról, megteremtett kurzusokról szeretnék röviden áttekintést nyújtani, hogy ismerkedjenek kicsit a kívülről is a kollégiumi szakmai életével.

A felátogatott előadások két kurzust szerveztek a kollégisták, az egyiket **Chikán Attila**, a kollégium vezetője tartotta a mikroökonomiai kiegészítésként. Ezen az egyetemi tananyagból jórészt kimaradt **Kornai** mű a Hiány alapfogalmainak ismerkedhetek meg az elsővel. A másik politológiai kurzust **Andrási Miklós**, a kollégium egyik seniorja vezette, ahol egy a szocialista országokban viszonylag új, feljövőben lévő, bár nyugaton már régóta művelt politológiai irányzat bemutatására került sor (magyar képviselő: **Kis János**, **Pokol Béla**).

Emellett persze folytatták munkájukat a már tanév elején elkezdett felsőbb éves kollégistáknak tartott kurzusok is — Hiány-Terv, kampány, pénz, Antropológia; Mikroökönómia — de a túlrészletezés elkerülése végett, ezek ismertetése helyett foglalkozunk most inkább az elhangzott előadásokkal.

Az első, s talán egyik legszívesebben hallgatott előadást **Sárcsok Tamás**, egyetemünk gazdasági tanácskének vezetője tartotta.

a tulajdonreformról.

Öt a kollégisták már régi kedves ismerősükként üdvözölték. Összedől a régi tulajdonosi felosztás — kezdte mondandóját **Sárcsok Tamás** — az, amit néhol gyakran még ma is teljes kizárólagossággal

tanítanak, nevezetesen: 1. értő emleget a hazánkban tapasztalható nagy rt-alapítási láz láttán. Ok is azt javasolják, előbb a legtöbb állami vállalatnak kft.-vé kellene átalakulnia, s később, ha sikeresen fejlődik tovább, válhatna belőle részvénytársaság — jegyezte meg az előadó.

A kérdésekre válaszolva egyetértett egy hallgató véleményével, szerinte is problémás, hogy a mai helyzetben megfogalmazandó új alkotmány megfelelő lesz-e pár év múlva, az addigra már valószínűleg megváltozott helyzetben. Elmondta, ilyen gyorsan változó körülmények között valóban nem a legmegfelelőbb új alkotmányt készítene, viszont a régi is elavult már, s a helyett mindenképpen szükséges van egy jobb alapokmányra az országnak.

A szocialista országok felénk irányuló megítélése, eléggé vegyes — ahogyan egy újabb kérdésnél fogalmazott. **Kina**, **Jugoszlávia**, **Lengyelország** is valahogyan a piacgazdaság felé halad, tehát ők többnyire elismerően nyilatkoznak rólunk, a Szovjetunió részéről nincs különösebb kritika, míg rossz véleményrel van az országban történekről az NDK, **Csehszlovákia** vezetője, nem is beszélve Romániáról.

A KGST jövőbeni kilátásait sem ítélté éppen rózsásnak, s a nemrég felállított Radikális bizottsághoz sem fűzött bizakodó reményeket. Sokkal biztatónak ítélté meg ugyanakkor a működő tökély nagyobb bevonásában rejlő lehetőségeket. Úgy fogalmazott, nemcsak a tökély fontos, hanem maga a külföldi, szakértelmével, technológiájával, egész gazdasági kultúrájával, amit tőkéjével együtt szintén behoz az országba. Ez az, ami igazán jót

plurális állami tulajdont

kellene megvalósítani. Ennek lennének részei a közüzemi állami vállalatok, városi, községi tulajdon — ma a tanácsok tökély — a kft-k s fejlődésükkel az ebből kinövő részvénytársaságok. Utóbbival kapcsolatban az a negatívum is felmerül, hogy mai gazdaságunkban a részvény tulajdonképpen a likvid és fiktív tökély elbújatója, holott nem szabadna részvényt alkalmazni ott, ahol tökélyáramlás valóban nincsen.

Ez az elgondolás összevág azzal, amit sok külföldi szak-

feletne a magyar gazdaságnak. Másnap **dr. Hegedűs Lóránt** teológus, **Németh László** nem annyira irodalmi, mint inkább politikusorszerző **gondolkodó tevékenységéről** tartott megindító előadást. Nagy lelkesedéssel beszélt **Németh László** tudatos, az egész emberi tudást, ha teljesen nem is, de legalább lényegében megismerni kívánó elhatározásáról. Valóban fokról fokra bontakozott ki előttünk egy nagy költökünk sokunk számára teljesen új arca, filozófiája, elképzelései a világról, benne saját magáról, a maga feladatáról. Volt ugyan néhány vitatható pont az elmondottakban, főleg egyes fizikai tételek idealista értelmezésénél, de érthető módon ezekkel a hallgatóság később nem konfrontálódott.

A Soros Alapítvány jövőtől **dr. Hegedűs Lóránt** az a tanulmánya **József Attiláról** szóló tanulmányát együtt rövidesen könyv alakban is megjelenik. Délután **Konrad György** előadásában a körülöttünk élő népekkel meglévő kulturális és történelmi hasonlóságunkat tárgyalta, rámutatva arra, sorsunk mennyire összefonódik a többi közép-kelet-európai népi helyzetének alakulásával.

Különösen fontos erre rádobni akkor, mikor érzelhetetlenül tőlünk nyugatabbra is a közös fejlődés útjait keresik — nyugati integráció — ez látszik egyedül járhatónak még sokkal nagyobb nemzetek számára is mint a magyar.

Hosszú, kényeszerű íthoni hallgatás után **vegre sorra jelenhetnek meg az ő kötetei is**, „A látogató” után már újabb írásai kerültek a nyomdába.

Popper Péter pszichológus és **Zsolnay László** közgazdász vitájából a **szociálpszichológiáról** rengeteg új információt kaptunk egy tőlünk talán távolabb jekvő tudomány, a pszichológia területéről, és annak igen lényeges társadalmi, gazdasági vonatkozásairól. Egyebek között megtudtuk miéért ölte meg egy hindu rab szolgálja a gazdáját, amiért az fizetésemelésben részesítette, s hogy miért csavarodik be a kutya, ha a körhöz közelítő ellipszist mutatnak neki.

Komolyba fordulva, a két tudományág pszichológia és közgazdaság egyik fontos közös pontja, ahol találkoznak, az az, hogy egyiknél sincs egységesen elfogadott embermódel. A pszichológiában is csak egyenértékű teóriatömegek vannak, s a közgazdaságtan is már régen feladta egyszerű, a racionalitásra törekvő emberképét, viszont elfogadható újat még nem alakított ki a régi helyére.

Utolsó előadónak **Morvai Ferencet**, a bizonyára sokak által ismert — 100 millió forint értékű — **Megamov** kávé- és fejlesztő cég tulajdonosát fogadták a tábor.

Erdeklődésünk iránta csak fokozta, hogy a táborral egy időben jelent meg róla és vállalatáról kimerítő cikk a HVG-ben. Ez a mára már bejuttatott üzletember először pályafutásának kezdeti nehézségeiről beszélt, kezdve a történetet az al, amikor még víz- és központifűtés-szerelőként járta az országot. Elmondása szerint tevékenysége során többször került ellentmondásba a hatalommal, összesen 18 alkalommal indítottak bírósági el-

Pittsburgh), Washingtonban (George Washington University). A többit költségeket a Soros Alapítvány finanszírozza. Az utazás első állomása Chicago volt, ahol a rektorhelyettes találkozózt a CMSU-val való közelebbi megismerkedés és az amerikai egyetem által felajánlott tanár- és diákersere lehetőségeinek és feltételeinek tisztázása volt. Zalai Ernő emellett néhány más egyetemmel kapcsolatban áll, utbaleős amerikai egyetemre is ellátogatott: így járt Chicagóban (Northwestern és De Paul University) Kansas Cityben (University of Missouri, K. C.), Pittsburghben (University of

Utolsó előadónak **Morvai Ferencet**, a bizonyára sokak által ismert — 100 millió forint értékű — **Megamov** kávé- és fejlesztő cég tulajdonosát fogadták a tábor.

Erdeklődésünk iránta csak fokozta, hogy a táborral egy időben jelent meg róla és vállalatáról kimerítő cikk a HVG-ben. Ez a mára már bejuttatott üzletember először pályafutásának kezdeti nehézségeiről beszélt, kezdve a történetet az al, amikor még víz- és központifűtés-szerelőként járta az országot. Elmondása szerint tevékenysége során többször került ellentmondásba a hatalommal, összesen 18 alkalommal indítottak bírósági el-

Pittsburgh), Washingtonban (George Washington University). A többit költségeket a Soros Alapítvány finanszírozza. Az utazás első állomása Chicago volt, ahol a rektorhelyettes találkozózt a CMSU-val való közelebbi megismerkedés és az amerikai egyetem által felajánlott tanár- és diákersere lehetőségeinek és feltételeinek tisztázása volt. Zalai Ernő emellett néhány más egyetemmel kapcsolatban áll, utbaleős amerikai egyetemre is ellátogatott: így járt Chicagóban (Northwestern és De Paul University) Kansas Cityben (University of Missouri, K. C.), Pittsburghben (University of

Pittsburgh), Washingtonban (George Washington University). A többit költségeket a Soros Alapítvány finanszírozza. Az utazás első állomása Chicago volt, ahol a rektorhelyettes találkozózt a CMSU-val való közelebbi megismerkedés és az amerikai egyetem által felajánlott tanár- és diákersere lehetőségeinek és feltételeinek tisztázása volt. Zalai Ernő emellett néhány más egyetemmel kapcsolatban áll, utbaleős amerikai egyetemre is ellátogatott: így járt Chicagóban (Northwestern és De Paul University) Kansas Cityben (University of Missouri, K. C.), Pittsburghben (University of

Fórum az OTKA körül

Az Országos Tudományos Kutatási Alapot (OTKA) 1986 januárjában a Tudománypolitikai Bizottság azzal a céllal hozta létre, hogy kiegészítő támogatást adjon a színvonalas alapvető kutatásokhoz. Az alapszerűen működő OTKA a VII. ötéves terv (1986-1990) idejére 3,3-4 milliárd forinttal rendelkezik, ennek az összegnek a húsz százaléka mozgott konvertibilis valuta rejlék. E ciklusra a Művelődési Minisztérium egymilliárd forintot kapott a felsőoktatási intézmények támogatására. A pályázatokat elbíráló OTKA-bizottság eddig kb. fele-fele arányban adott pénzt egyéni témafelvételre, illetve intézményi infrastruktúra fejlesztésére. Az OTKA további jövőjéről várhatóan idén szeptemberben politikai és gazdasági döntés születik. Ezt megelőzően az egyes felsőoktatási intézményekben, kutatóintézetekben vitákra kerül sor; ezek tapasztalatairól az MTA májusi közgyűlése foglal állást. A társadalmi vitasorozat egyik állomásának tekinthető tehát az egyetemünkön január 24-én tartott konzultációs jellegű fórum.

Ezen először is a Pénzügyminisztérium képviselőivel vitatták meg a jelenlévő oktatók az OTKA adóztatásával kapcsolatos értelmezési problémákat. A PM képviselői elmondották: ha a kutatói munkát béreemléssel, illetve többletmunkadíjjal honorálják, akkor ez munkaviszonyon belüli tevékenységnek számít, és erre az általános adózási szabályok vonatkoznak. Ha viszont a többletmunkát céljutalomként vagy megbízási díjként számolják el, akkor ez munkaviszonyon kívüli tevékenységnek számít, és erre az

adótvörvény kutatói tevékenységre adott kedvezményes feltételei vonatkoznak. A kedvező adóztatás szerint 200 ezer forintig a többletjövedelem 35 százaléka, e fölött a bevétel 60 százaléka adózik.

Ezután az OTKA-val kapcsolatos szakmai kérdések megtárgyalására került sor a Művelődési Minisztérium megjelent képviselőjével. A vitában felszólaló egyetemi oktatók többek között jelezte, hogy a kutatási témákra kapott, az igényeknél eleve kisebb összegek reálértékét az infláció, az ÁFA és az SZJA tovább rontotta. A dologi és más kiadási költségek viszont növekedtek. Az OTKA egyik fő célja a nemzetközi tudományos élethez való felzárkózás lenne; viszont idegennyelvű könyvek beszerzésére, külföldi konferenciákra való részvételre a rugalmatlan keretből már nem futja. Egyáltalán nem tervezték, hanem folyamatosságban kellene gondolkodni!

Az OTKA nem helyettesítheti az alapvető kutatások finanszírozását. Megengedhetetlen az, hogy e célra — a TUKUFA révén — egyetemünk évente mindössze 360 ezer forintot kap, míg az akadémiai kutatóintézetek ennek sokszorosát. A pályázatok következő elbírálásánál a különböző intézmények között kellene jobban mérlegelni.

Problémaként merül fel az is, hogy jónéhány pályázó nem elég konkrétan vázolja fel témáit. A pályázatokat célszerű lenne titkosítani, az objektív, vitás biztosítása érdekében. Ez érdekcsoportokkal szembeni védekezés másik lehetősége az lenne, ha az elutasított pályázatokat is nyilvánosságra hoznák. És, ha kell, akár kül-

földi szakértőket is be lehetne vonni az értékelésbe. Ami még lényeges: a jelenlegi rendszer szerint a pályázó kutatócsoportok a kívánt összeget munkahelyükön keresztül kapják meg, az intézmények gazdasági és más keretfeltételei adottak számukra. Ez a pénzügyi konstrukció megbénítja az eredeti céltüzt, és az OTKA nem tud teljesen alakítani funkcionálni, hanem gyakorlatilag ugyanolyan pénzfórást, mint a többi, csak másként hívják. Hogy az OTKA ne függjön egy bürokratikus szabályozástól: szükséges lenne elérni azt, hogy a pályázatot elnyert csapat szabadon rendelkezzen a pénzzel, saját maguk választásukkal a kutatások keretfeltételeit, helyszínét és a pénzt kezelő bankot. **R. I.**

Irodalmi lap: (egyelőre) nem

Az egyetem vezetői értekezlete 1989. 01. 16-án tartotta ülését, melyen többek között megtárgyalta a „Kispolgár” nevű irodalmi kiadvány ügyét is, és nemleges döntést hozott az alábbi indokok alapján. — Jelenleg nincs lehetőség arra, hogy nem szervezett kiadványokat támogasson az egyetem. — A KÖZGAZDÁSZ, az Egyetemi Szemle és a MEDVETÁNC alkalmas arra, hogy akár folyamatosan, akár külön számok formájában az irodalmi, szakmai és egyéb jellegű megfelelő színvonalú írásokat megjelentessék. — A kalkulációk szerint a lap szervezésének elképzelése, miszerint ingyenes terjesztésű lenne a kiadvány, az egyetem ez évi költségvetését nagyon megterhelné.

Filmsorozat indul

Ember Judit: PER

A „Magyar gazdaság- és társadalomtörténet 1918-1980” illetve a „Magyarország története a XX. században” tárgyakhoz kiegészítő anyagként filmsorozatot indítottunk, amely a század különböző eseményeit feldolgozó — főleg — dokumentumfilmek videóvaltozatának vetítéséből áll.

Februárban a következő filmek vetítésére kerül sor: Ember Judit: PER (interjú Farkas Vladimírral és Rajk

Amerikai kapcsolat

A Central Missouri State University (CMSU) kezdeményezésére és meghívására **Zalai Ernő** rektorhelyettes október 27. és november 9. között az USA-ban járt. Az utazás közvetlen célja a CMSU-val való közelebbi megismerkedés és az amerikai egyetem által felajánlott tanár- és diákersere lehetőségeinek és feltételeinek tisztázása volt. Zalai Ernő emellett néhány más egyetemmel kapcsolatban áll, utbaleős amerikai egyetemre is ellátogatott: így járt Chicagóban (Northwestern és De Paul University) Kansas Cityben (University of Missouri, K. C.), Pittsburghben (University of

Utolsó előadónak **Morvai Ferencet**, a bizonyára sokak által ismert — 100 millió forint értékű — **Megamov** kávé- és fejlesztő cég tulajdonosát fogadták a tábor.

Az Országos Tudományos Kutatási Alapot (OTKA) 1986 januárjában a Tudománypolitikai Bizottság azzal a céllal hozta létre, hogy kiegészítő támogatást adjon a színvonalas alapvető kutatásokhoz. Az alapszerűen működő OTKA a VII. ötéves terv (1986-1990) idejére 3,3-4 milliárd forinttal rendelkezik, ennek az összegnek a húsz százaléka mozgott konvertibilis valuta rejlék. E ciklusra a Művelődési Minisztérium egymilliárd forintot kapott a felsőoktatási intézmények támogatására. A pályázatokat elbíráló OTKA-bizottság eddig kb. fele-fele arányban adott pénzt egyéni témafelvételre, illetve intézményi infrastruktúra fejlesztésére. Az OTKA további jövőjéről várhatóan idén szeptemberben politikai és gazdasági döntés születik. Ezt megelőzően az egyes felsőoktatási intézményekben, kutatóintézetekben vitákra kerül sor; ezek tapasztalatairól az MTA májusi közgyűlése foglal állást. A társadalmi vitasorozat egyik állomásának tekinthető tehát az egyetemünkön január 24-én tartott konzultációs jellegű fórum.

Ezen először is a Pénzügyminisztérium képviselőivel vitatták meg a jelenlévő oktatók az OTKA adóztatásával kapcsolatos értelmezési problémákat. A PM képviselői elmondották: ha a kutatói munkát béreemléssel, illetve többletmunkadíjjal honorálják, akkor ez munkaviszonyon belüli tevékenységnek számít, és erre az általános adózási szabályok vonatkoznak. Ha viszont a többletmunkát céljutalomként vagy megbízási díjként számolják el, akkor ez munkaviszonyon kívüli tevékenységnek számít, és erre az

KDC-program

A Középső DiákCentrum következő programjai: február 24-én, pénteken 19.30-02.00-ig: koncert: Art Reaktor; mozifilmek, hifi-sztereó, rockvi-

deo; non-stop disco Dj: Szelles Tibor; teaház.

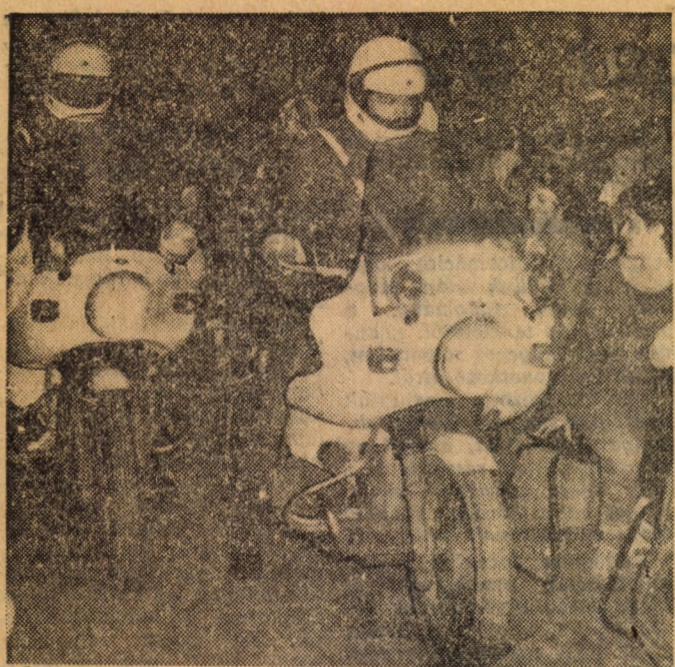
Március 3-án, pénteken: egy lengyel együttes koncertje: Krysztof Scieranski trió; előzenekar: Babos trió.

Mindenkit szeretettel várunk!

Pályázati eredmények

Az Országos Egyetemi és Főiskolai Közművelődési Bizottság az 1988-89-es tanév felsőoktatási közművelődési munka támogatására kiírt pályázatára a beérkezett kérelmekről az alábbiakban döntött: 1. Rajk László Szakkollé-

gium 30 ezer forint; 2. Közép-Európai Nyelviskola Diákkör 10 ezer forint; 3. Középgáz Társulat Klub 15 ezer forint; 4. Széchenyi Szakkollégium 20 ezer forint; 5. Középgáz Amatőr-filmstudio 20 ezer forint. Összesen: 95 ezer forint.



Jamaha-ha-ha

Fejetlen réteg — KISZ

Jó kis futballal és sörözéssel kellemesé tett termékeny anarchiában telt január végén mintegy 140 egyetemista és főiskolás hagyományosan, a KISZ KB Egyetemi és Főiskolai Tanácsa által szervezett téli táborra. A „vezetés hiánya” háromféleképpen is megmutatkozott.

Egyfelől szó szerint, már amennyiben a KISZ KB egyetemi és főiskolai osztályának két tapasztalt vezetője **Szilvássy György** és **Rákosi Ferenc** — többek nehezítésétől kísérve — váratlanul és egyszerűen a KB első titkára, **Nagy Imre** titkárságára távozott. (Azzal azért mindenki egyetértett, hogy a réteg érdekében végzett munkájukért az Egyetemi és Főiskolai Ifjúságért kitüntetést kapták.)

Másrészt a réteg KISZ-szervezeteinek széthullása oda jutott, hogy az intézmények KISZ-es elitjének, vezetőinek részvételével zajló tábor programjai — **Nyers Rezső** előadását kivéve — *szolid érdektelenségbe* fulladtak. A 140 táborlakóból 30-40-en üldögéltek 1-1 „közös” rendezvényen. A legtöbb vitalistát az **Unió a Demokratikus Szocializmussal** nevű csoport szervezői mutatták, akik az első két nap során az alapszabály, program és jelvény kidolgozásán fáradoztak szervezőik számára. Később rájöttek, hogy ezek a dolgok nem igazán fontosak egy csak csírájában lévő szervezet szempontjából. Ezért átalakultak, új ügyvivő testületet hoztak létre, amelynek feladata, hogy tavaly kiadott platformjuk alapján tavasszal megszervezzék az UDSZ-t. A kész programot és az alapszabályt, programot és szabályzatot. (Az ügyvivő testület vezetője **Bajnai Gordon**, egyetemünk III. évfolyam, nemzetközi szakos hallgatója lett.)

A KISZ utódlásának kérdése az a harmadik probléma, amely mélyen megosztja a réteg KISZ-en belüli reprezentánsait. A KISZ még létezik a különböző intézményekben — minden ellenkező látszat ellenére —, 15-20 tagú vezetőségek és aktivisták sokhelyütt még ellátják a hagyományos KISZ-es tevékenységeket is. (A KISZ 50-en alkotják az aktív KISZ-es magot.) Sőt, még létezik a KB egyetemi és főiskolai osztály (vezetője **Gáldi György**) és az EFT (az időközben KB titkárrá is avanzsált **Gyurcsány Ferenc** elnökletével). Am a jelen az újrendezés idején. Ez mindjárt megmutatkozik abban, hogy sok egyetemi KISZ-vezető ellentzi a KISZ belső szervezeti átalakítását, föderalizálását. Így például az ELTE-n nem jött létre UDSZ-szervezet — szemben egyetemünkkel, amely olyannyira kezdeményezője ennek, hogy a volt és a jelenlegi (megbízott) KISZ-titkár (**Horváth Gyula**, a statisztika tanszék munkatársa, illetve **Kostyál Ferenc**, III. évf. külgazd. szakos diák) is tagja az ügyvivő testületnek. Mindez nem jelenti azt, hogy itt nincs egy markáns ellenzék az UDSZ-nak. Az egészségügyi főiskolások saját szervezetet akarnak, a tanárképzőket nem tudják mit tegyenek, az agrár főiskolások és a műszakosok kifejezetten érdekvédelmi jellegű szervezetet szándékoznak létrehozni, a katonai főiskolákon mindennek maradnia kell a régióban, a vidéki tudományegyetemenek néhol (például Szegeden) alakult UDSZ-szervezet.

Elválik mi lesz mindennek. Elválik mi lesz mindennek, mondjuk a KISZ tavasszal esedékes kongresszusát.

h.-s.-k.

A KISZ-bizottság új titkára: Kostyál Ferenc

„A leépítést politikai érdekek vezérelheti”

Viharos év végét élt a KISZ-bizottság, bár a felszínen talán úgy tűnt, hogy csendesen épülget lefelé. A Közgazdászban csak kis hír jelent meg arról, hogy **Horváth Gyula** lemondott, de ez komoly problémákat okozott a KISZ-bizottság amúgy zökkenőmentes életében. Végül is ösvérmegoldás született több szempontból is. Egyrészt egy hallgató lett a megbízott KISZ-titkár, **Kostyál Ferenc** (III. évf. külgazd.) személyében, másrészt a gazdasági ügyekkel **Varga Horváth Viktória** foglalkozik, mert **Feri** a Multiplan KISZ-vállalkozás vezetőségi tagja és így nem felügyelheti saját munkáját. **Elképzeléseiről, terveiről** kérdeztük a megbízott KISZ-titkárt.

— Szerinted van-e és ha van, akkor mi ma a funkciója a KISZ-nek, vagy csak egy múltból visszamaradt szervezet, amit már régen meg kellett volna szüntetni?

— A kérdés így rossz! Meg kell különböztetni

melyik KISZ-ről beszélünk,

a mai KISZ-ről, az országos KISZ-értekezlet előtti KISZ-ről, vagy esetleg a következő kongresszus utáni KISZ-ről. Az OKÉ előtti KISZ-nek, úgy vélem, nincs helye és bázisa az egyetemen. A mai KISZ-nek van egy nem túl széles bázisa itt, azok az emberek képezik ezt, akik elhiszik, hogy a KISZ alapján létrejövő új baloldali ifjúsági szervezetek működőképesek, aktívan politizálóak lesznek. A kongresszus utáni KISZ-ről megoszlanak a vélemények. Egyetemi körökben ez, illetve ennek tagszervezetei egy teljesen szabadon szerveződő, végül is csak a baloldali eszméhez, baloldali értékrendhez igazodó szervezetek, amelyek megjelenítik a vertikális struktúrát, mint például az agrárfiatalkok szervezete, de a területi struktúrát is; például kerületi, megyei szövetségek. Ez a KISZ megint csak nagyon sokszínű lesz a kongresszus után is, hiszen nagyon sokan működőképesnek tartják a régi struktúrát is. Ez elsősorban a munkahelyi szervezetekre igaz, ahol ez a régi struktúra kielégítette azt a fajta politizálási igényt, ami ott az emberekben megvan. Az új szervezetekre vannak kezdeményezések, de egyelőre csak a számuk nagy, platformjaik, alapvető elképzeléseik nem mutatnak ilyen nagy eltérést. Inkább identitáskeresés van, hiszen eddig a KISZ egy nagy homogén szervezet volt, a rétegszervezeti forma is viszonylag új. És most, amikor többpártrendszerrel, érdekpularitással van szó, szükség szerű, hogy az identitáskeresés kapjon na-

gyobb szerepet. Szerintem jelenleg ez meg is haladja a tényleges érdektagságot.

— És mi a KISZ funkciója az egyetemen? Régóta tart az a folyamat, amelyben a KISZ elveszti vagy elveszejti érdekvédelmi szerepét, de úgy tűnik, hogy még nem sikerült rátalálni a helyes útra.

— Az érdekvédelmi funkció megszűnése törvényszerű volt, hiszen a KISZ nem képviseli az összes egyetemi hallgatót, sőt maga is aktívan részt vett a hallgatói tagozat létrehozásában. Hogyha azt akarjuk definiálni, hogy mi a KISZ szerepe az egyetemen, akkor azt kell definiálni, hogy mi egy politikai szervezet szerepe az egyetemen. Ennek nem feladata, hogy kizárólagosan helyi politikai cselekményekben vegyen részt, ez is fontos, de nem ennek kell meghatároznia sajátosságát. Mindenképpen a társadalmi

problémák egészére kell választ adnia

és e politika mentén kell fellépnie az egyetemen. Most az egyetemi KISZ-nek az a feladata, hogy tömörítse a még meglévő KISZ-tagokat vagy a szimpatizáns elemeket, akik egy eljövendő baloldali ifjúsági szervezet magját képezhetik. Létre kell hoznia egy olyan szellemi bázist, amiből világosan kiderül, kikre lehet számítani, milyen elképzelések, igények vannak. Ezt a Közgázban február elejéig tervezzük megtenni. Ezután kerülhet sor az UDSZ (Unió a Demokratikus Szocializmussal) és más baloldali ifjúsági szervezetek politikai tevékenységének szervezésére.

— Amit elmondott, ahhoz csak az szükséges, hogy a KISZ megtalálja a kapcsolatot a hallgatókkal, ami a közel-múltban nem nagyon sikerült. Milyen eszközökre gondoltok ehhez?

— Hogy nem sikerült, az túlzás, hiszen van egy lapja és éppen a legutóbbi számban két vitacikket is közölt. Ezzel kapcsolatban szeretném megjegyezni, hogy ez téradás és nem a KISZ-bizottság véleménye. Tehát ez a kapcsolat élő. Még fel lehetne sorolni a különböző szaktársaságokat (instruktori, nemzetközi szaktársaság) vagy a többi KISZ-rendezvényt (golyából stb.). Talán ezek mellett nincs mindig ott, hogy KISZ, de nem biztos, hogy ez rossz. Persze ez a kapcsolat nem tökéletes. De akkor ugyanazt a kérdést fel lehet tenni az összes többi politikai szervezetnek is, hogyan kíván kapcsolatot teremteni a passzív, nem politizáló tömegekkel. Szerintem ennek legfontosabb eszköze a nyilvánosság. Ez garancia arra is, hogy semmiféle merev hatalmi centrum ne alakul-

hasson ki, másrészt arra, hogy a tagság véleményét hallatthassa.

— Szerinted mekkora jelenleg a politikai játékterezése a KISZ-nek?

— Ez a játékterezése egyre szűkül.

Ma senki nem hiszi el vagy nem akarja elhinni, hogy a KISZ meg tud újulni, ezért mindenki igyekszik beszorítani a KISZ működését olyan érvekkel, hogy nincs pénz erre, nincs tagság, nincs most szükség ilyen típusú politizálásra. Az egyetemen ez kicsit másképp néz ki, hiszen ez az egyetem elég liberális. Itt egyenlő eséllyel indulunk.

— Egy ilyen helyzetben miért vállaltad el a KISZ-titkári posztot?

— Adódóan abból, hogy június óta szervezőtitkár vagyok, elég jól figyelemmel tudtam kísérni a KISZ-bizottság működését. A leépítés mintapéldáját lehet tapasztalni. Nem is annyira a tagság csökkenéséből, hanem abból, hogy egyre kevesebb ember hajlandó dolgozni a KISZ-ben, amelyről mindenki azt állítja, hogy életképtelen szervezet. Ez szerintem nem igaz, de ha nincs kívül dolgozni, a mi munkánk értelmétlenül válik. Ezeket a rémhíreket azért terjesztik, mert az ifjúság legerősebb politikai szervezetének leépítését egy nagyon indokolt politikai érdek vezérelheti, ami nagyon közel áll ahhoz, hogy az egyetemisták nem tanulnak, hanem túntetnek. Hiszen a KISZ-nek voltak olyan állásfoglalásai (lakáskérdés, ökológia), amelyek nem mindig egyeztek meg a pártállásponttal. Ebben az esetben széttagolni az ifjúságot apró, reális politikai hatalommal nem

rendelkező szervezetekre, politikai törekvés lehet. Szerintem a KISZ-t emiatt is sújtja a politikai tévesztés. Ugy gondolom, ha nem vállalom el, akkor a Közgázban teljesen széthullik a KISZ-szervezet. Nem hiszem, hogy ezt meg tudom akadályozni, de ha nem bontakozik ki egy új politikai szervezet vagy szervezetek csírái, akkor ez sokkal veszélyesebb. A célom egy olyan menedzserpolitika, amelyik lehetőséget teremt új szerveződések megjelenésére a KISZ-en belül, hiszen a KISZ-en kívül már megteremtődött a konkurencia.

— Szerinted valóban van konkurencija a KISZ-nek, vagy a Fidesz valójában csak a konkurencia veszélyét jelenti?

— A Fidesznek jelenleg 3000 tagja van, a Közgázban 60-70. A KISZ-tagok száma az egyetemen 300-500 között mozog. Politikai aktivitás tekintetében nem ilyen egyszerű a helyzet. Egyetemi szinten valóban nagyon tevékeny a Fidesz, de országos szinten meginem lehet abszolút versenyről beszélni, hiszen a KISZ sok kérdésben ugyanazt az álláspontot képviseli, mint a Fidesz. A konkurencia azt jelenti, gyakorlati lehetőség van arra, hogy új politikai ifjúsági szervezet jöjjön létre.

— Végül egy személyes kérdés. Mennyit keres ma egy egyetemi KISZ-titkár?

— Ha társadalmi munkában végzi, akkor egy fillért sem. Ha félállásban, tehát hallgató és emellett a budapesti apparátus tagja is, akkor bruttó 3500 forintot kap havonta. Ha teljes állásban úgy 10-12 ezer forint havonta. Ennél feljebb vagyok, tehát ezért a munkáért 3500 forintot kapok.

— Köszönöm a beszélgetést.
Trautmann László

Felhívás Koalíciósan képviselhető gazdaságpolitika a cél

A JPTÉ Közgazdaságtudományi Kara és az MKT Baranya megyei Szervezete 1989. március végén Pécsset nyilvános vitafórumot szervez az alternatív mozgalmak, társadalmi-politikai szervezetek, újonnan alakuló vagy tevékenységüket újra folytatódó pártok részvételével.
A rendezvény fő célja országos fórumot teremteni a szervezetek számára gazdaságpolitikai elképzelések kifejtésére, széles szakmai és nem szakmai közvélemény előtti megismertetésére és megvitatására. Szándékunk továbbá elősegíteni az alternatív gazdaságpolitikai programok megszületését, minél nagyobb tömeghez való eljuttatását és esetleg egy jövőbeni koalíciós alapon képviselhető gazdaságstratégia lehetséges körvonalainak kirajzolását. Ehhez felajánljuk a JPTÉ Közgazdaságtudományi Kara köré

közgazdász értelmiség aktív közreműködését is. Kérjük, amennyiben érdeklődnek a rendezvény iránt, közöljék részvételi szándékukat; azon személyek vagy csoportok nevét és címét, akik szervezetük gazdasági programjának kidolgozásával foglalkoznak és a fórummal kapcsolatos javaslataikat az alábbi címen:
JPTÉ
Közgazdaságtudományi Kar
Dr. Csillag László
Pécs, Rákóczi út 80.
7521

Kérjük továbbá, hogy a fórumot megelőzően írásban is juttassák el a fenti címre gazdaságpolitikai tervezésüket, mert szeretnénk e találatok anyagát írásban is megjelentetni.
Részletes információkat a késsőbbiekben minden jelentkezés irásában kap.
SZERVEZŐK

Az estis csapda egyre veszélyesebb Tananyagokról, hallgatókról, oktatókról

Az esti képzés jövője az, tudomásom szerint, hogy csak főiskolai ágon, gazdálkodási szakon fognak jelentkezést elfogadni, és tervezik a levelező tagozat megszüntetését. (Az ipari kari tanácsulésen viszont ellenérvek is megfogalmazódtak azzal, hogy viszont módszerében alaposan át kellene alakítani a nem nappali képzést.)

Az esti képzés jelenének a megértéséhez tudni kell azt, hogy rejtett kritériuma is van annak, ki lehet nappalis. Az, aki eltartói nyilatkozatot hoz. De miért ilyen fontos ez a papír? Hogy ne kérhessen ösztöndíjat a hallgató. Az esti, levelező stb. tagozat tehát költségkímélő!

Nem igényel kollégiumot, teremtakarékos, jobban kihasználja az oktatólétszámot, nem használja a nyelvi labort, elkerüli a TDK-t, mindeféle kiegészítő tevékenységet, enyhíti a könyvtár leterheltségét, kimarad a prosemináriumokból, gyakorlatokból, konzultációkból, ... és amiről én még nem is tudok.

Ezzel szemben megduplázza a hallgatói létszámot (2500 nappalis és 2500 nem nappalis). Tehát nemcsak a szerényebb képesség szelektálja a hallgatók felét a nem nappalis tagozatokhoz, hanem az állami szervezések elv, amely az eltartási nyilatkozatnál is oly furcsán tetten érhető. Ez az előzmény. A következő pedig az a statisztika, hogy a nem nappalisok átlageredménye egy jeggel gyengébb a nappalisokénál (csak? — merül fel a kérdés).

Az általános karon kari tanácsulésre érdektelennak tartották az estis témát, mert ide csak a pénzügyesek kis csoportja tartozik szak szerint, azok pedig forduljanak a tanszékhez. A kereskedelmi karon sem foglalkozik a témával a tanácsulés, viszont szívesen elbeszélgettek velem írásos problémafelvetésem alapján (ebből volt részlet a Közgaz-

dász decemberi utolsó számában), sőt két gépelt oldalon **Mihályiné** tanulmányi előadó ellenérveket is megfogalmazott. Választok, és én vitakozhatom.

Az estistől jobb eredmény nem várható, mert már ma is túltelthetők? De miért? Például azért is, mert sok tekintetben ellátatlanok, alulinformáltak, és rengeteg felesleges erőfeszítésre kényszerülnek. Nem nevezném az élet iskolájának, hogy átlag két hónap kell egy-egy konzultáció ki-elkészítéséhez. Szubjektívek a decemberi Közgazdászban megjelent javaslataim, nem reprezentálják általában az estisiek véleményét? Ki tudhatja? Hallgatói képviselőként megpróbáltam egy kérdőívet szétküldeni, a nem nappalis hallgatók véleményét szélesebben megismerni. A nyomda papírhány miatt majd három hónapig nem készítette el a sokszorosítást.

Mint a HT estis tagja részt vettem az ipari kar tanácsának január 31-i ülésén, melynek témája az estisiek képzé-

se volt. Rajtam kívül más nem nappalis hallgatók is hozzászóltak részletesen, társaik megkérdezték véleményét is tolmácsolva. **Kerékgyártyó Györgyné** az ipari kar dékánja válaszában hangsúlyozta, hogy az itt felsorolt gondok egy része a karon túli, össz egyetemi probléma.

Az ipari karon 16 gépelt oldalas anyag született **Balaton Károly** dékánhelyettes és **Melega Tiborné**, **Módos Gyula**, **Péterfi János** oktatók részéről, valamint napirendi pont lett az estisiek ügye a kari tanács ülésén. Ez a vitaindító már megemlíti, hogy a nem nappalisok 80 százaléka másoddiplomás, tehát

nem mind szorgalmatlanságból kerülte ki

a nappali tagozatot. Besétált viszont a hallgatók nem nappalis fele egy csapdába, amelyről e vitaindítóval is vitakozva az alábbiakat vélem kiemelendők:

1. A szak szerint a karhoz tartozó hallgatókat mind érintik az általános alapozó tárgyak (például pg, filozófia, számítástechnika, matematika) sőt, lényegében ezek szelektálnak legerősebben az első két évben (talán 30 százalék kimarad). Szerintem ez a szelekciós sokszor diszfunkcionális, főleg az előadások jegyzetek szolgáltatásait viszonyítva a vizsgakövetelményekhez.

Sokszor nem mutatja a vizsgajegy azt, hogy a hallgató mennyire vált, válhatott felkészültté a szaktárgyak tanulására.

2. Nekem nagyon tetszettek a különféle típusú vizsgák (írásbeli-szövebeli, egyéni-csoportos, húzott tétel — kért tétel stb.) Ezt a változatosságot inkább gazdagítani kellene. Az a baj, hogy kiszámíthatatlanok a vizsgakövetelmények (és nem az, hogy nem egyformák). Például a tanszéki vetélkedés addig érdekes, míg nem a vizsga értékelésében érvényesül a tudásszint, képesség helyett a szimpátiát díjazva. A kezdeti szelekciós években nagy pazarlás a megtelepítés-vizsga, hiszen azon alapszik, hogy a szorgalmi időszak alatt szinte nincs is kontaktus a hallgató és az oktató között. Majd a vizsgán.

Teljesen bizonytalan, hogy mi lesz a követelmény a félév végén.

3. Az, hogy az előadásokra és a vizsgaidőszakbeli tanulásra igyekeznek támaszkodni az estisiek, az nem fogyatékos, hanem éppen nagy tartalékot jelent! Eszerint mégiscsak

érdemes volna intenzívebbé tenni

az egyetemen töltött időt: néhány haszontalan előadás helyett gyakorlattal, önfelmérő rövid tesztekkel stb. Tudatosítani és megbeszélni, egyeztetni kellene az oktató és a hallgatók félévi stratégiáját.

4. Az elmélet és a gyakorlat szembeállítását nem szerencsés úgy, hogy a hallgatókat csak a gyakorlati ismeret érdekl. Először is az ideális az volna, ha a hallgató liftezhette az elméleti és gyakorlati ismeretek között. Ha ehhez kapna segítséget. De most úgy vetődik fel a kérdés, hogy az egyetem nem mondhatja le az elméleti alapozásról? Sokszor hiába tettem fel elméleti kérdést az alapozó tárgyakból. Nem kaptam választ. Mintha az egyetemmondott volna le máris az estisieknél az elméletéről. A gya-

„Engedékenyebbek, liberálisabbak voltunk”

(Folytatás az 1. oldalról.) meghaladja az elfogadható mértéket.” Ezt követően Zalay Ernő rá-
nek — tanszékeink egybehangozó véleménye szerinti messze

a nappali tagozat vizsgaeredményeinek

ismertetésére:

„Az év elején mintegy 580 diák iratkozott be, s ebből már a félév közben kb. húszan évhalasztást-évismétlést kértek. A fennmaradó közel 560 diákból eddig valamivel több, mint 460 fejezte be az 1. félévet. (Az idegen nyelvek osztályzatait még nem tudtuk figyelembe venni, de ezek egyébként inkább felfelé fogják keréket az eredményeket.) Nos, idegen nyelv nélkül számítva, a mintegy 460 diákból több mint 280, azaz a teljes évfolyam fele, fejezte be tanulmányait 3,00 feletti átlaggal, s mintegy 400 hallgató ért el közepesenél jobb (2,51 feletti) tanulmányi átlagot. A 4,00–5,00 átlag közé és a 2,5 alá eső hallgatók száma egyaránt 60-60 körül van.

Bizonyára sokaknak feltűnt, hogy közel 100 fő, illetve 120 fő nem fejezte be az első félévet (jelenleg mikroökológiából 48, matematikából 42, számítástechnikából 67 fő, gazdaságföldrajzból 10, gazdaságtörténelemből 14, technológiából 4 fő áll bukásra). Ezek közül kb. 25-30 olyan hallgató van, aki biztos távozásra vagy évismétlésre kényszerül, s mintegy 50-re becslöm azok számát, akiknek még jó esélyük van a benntartásra, a megkapaszkodásra, a többi köztes eset. Ha tehát becsülésem nem csal, akkor a 2. félévben mint-

egy 500 elsős hallgatónk lesz, amely még így is nagyobb, mint a sokéves átlag. Ezek az adatok számomra inkább megnyugtatóak, mint nyugtalanítóak. Bár még a részletes elemzés előttünk van, azt már most is tudjuk, hogy a «ki-vagy-lebukó» hallgatók között jelentős számban vannak külföldi egyeteméről és más intézményekből átvett, tehát felvétel nélkül felvett magyar és nem magyar hallgatók, akiknek az átlagos előképzettsége a többiekénél jóval alacsonyabb volt. Másrészt pedig, a megemelt követelményszint ritkította az »alsó zónát«, jóval kevesebben kaptak az idén «kegyelem kettest», mint az elmúlt években.

Jelentősen megnőtt tehát az elmúlt évekhez képest a lemorzsolódások aránya. A korábbi évek 20 fő (4 százalék) körüli nagysága most várhatóan 60-80 (10-14 százalék) körül fog alakulni. Számomra és gondolom mások számára is, meglepő, és egyúttal megnyugtató, hogy a főbb rétegek — munkás-, paraszt-, értelmiségi származású hallgatók — illetve gimnázium, szaközépiskola vagy Budapest-vidék szerinti összehasonlításban az egyes csoportok szinte teljesen azonos arányukban, 14-16%-ban képviselték magukat az érintett 100 főnyi társaságban.

3,6, a bukások száma 10, a jeleseké 40 fő körül alakult. Az emelt szinten az eredmények még jobbak: 4,13-as átlag, 5 elégtelen, s közel 50 jeles. A tanszék véleménye szerint a korábbiaknál sokkal jobb eredmények több tényezőre vezethetők vissza. Jóval nagyobb volt az órák látogatottsága és jobban is tanultak a hallgatók, mint a korábbi évfolyamok, ez egyértelműen az új rendszer nagyobb követelményeire és a választási szabadságra vezethető vissza. Ugyanakkor a tanszék tagjai önkritikusan megállapították azt is, hogy az eredmények nem teljesen reálisak, ugyanis jelentős mértékben vissza-tükröződik bennük az átmeneti tananyag rövidebb volta, valamint — különösen az emelt szinten — a számonkérés terén megmutatókozó liberálistas is.

Bizonyos félévközi «villongásokból» az egyetem közvéleménye is értesülhet arról, hogy a gazdaságtörténet tanszék munkatársainak többsége nem értett egyet a tárgy előírt számonkérési módjával. Ennek okai összetettek: a tárgy és a tananyag jellege; a tanszék személyi adottságai; érzelmi, hangulati tényezők; bizonyos hagyományok megléte vagy éppen hiánya egyaránt közrejátszott, a látszólag csak az írásbeli-szövebes kérdés körül összecsapó vitában. Végül is a tanszék munkatársai — a többi tanszékhez hasonlóan — derekasan helytálltak, s a vizsgák eredményeinél nem türoződnék az emli-

tett feszültségek, 22 jeles és 21 elégtelen mellett 3,24-es átlag alakult ki a közel 500 fős nappali tagozat esetében. (Egyébként a 2. félévre sikerült a tanszék képviselőivel egy rendszerkomfort, szóbeli és írásbeli elemeket egyaránt tartalmazó számonkérési módszerben kiegyezniünk.)

A technológia tantárgyat első félévben mindössze csak egy 100 főnyi társaság választotta. Nyilván a választásból, a motiváltságból is fakad (túl a rendszer kényszerítő erején), hogy az előadások látogatottsága, a hallgatók aktivitása és tudása messze felülmúlta a korábbi átlagot. Itt az eredmények a következőképpen alakultak: átlag 3,32, 10 elégtelen és 26 jeles mellett.

A filozófia tanszék oktatása tartalmi és vezetési-szervezési válsággal küzd, s attól félek, hogy ezt valamelyest — az a szerencsére csak 100 fő körüli — hallgatósgal is érzékeli, amelyik a tárgy alap-vagy emelt szinten az idén felvétel. Mivel a tárgy félév végén szóbeli vizsgával zárult, így legalább a számonkérés formáját illetően kevés volt a zavar forrása, de az a kevés (félév közti számonkérés) be is jött. Az eredmények egyébként igen jók: elégtelen nincs, jeles alapszinten (55 főből) 24, emelt szinten (37 főből) 18, az átlagok pedig mind az alapszinten, mind az emelt szinten 4,2 körül alakultak, tehát kiemelkedően az évfolyam legjobb eredményei.

Az idegen nyelv osztályzatainak feldolgozása még folyik,

itt teljes statisztikák még nem állnak rendelkezésünkre. Az intézet gyorsjelentéséből kitűnik, hogy sikerült a relatív előrehaladást és az abszolút tudás elemeit kombináló értékelési rendszerrel elejét venni annak, hogy az eredmények rosszak legyenek, sőt végül is kifejezetten jó jegyek születtek. A hallgatók többségének a nyelvi előképzettsége és nyelvtanulási affinitása ugyanis az oktatók egybehangozó véleménye szerint igencsak siralmas. A nyelvtanulás terén a helyzet egyáltalán nem megnyugtató, az angol nyelv oktatása terén különösen nagy és várhatóan növekvő feszültségekkel kell szembenéznünk. Az egyetem vezetése és az intézet kollektívja különböző módokon igyekezik normalizálni a helyzetet, de itt gyors előrehaladással sajnos nemigen számolhatunk. A tervezett intézkedések között szerepel például a felvétellel egybekötött nyelvi meghallgatás bevezetése, a nyelvtanítás fizikai és személyi feltételeinek

javítása, valamint az intézet gazdálkodási és foglalkoztatási autonómiájának növelése.” A rektorhelyettes ezután a külföldi (nappali) és az esti-levelező hallgatókkal kapcsolatos tapasztalatokról számolt be. A külföldiek és a levelező eredményei e két csoport — régóta ismert — problémájáról tanúskodnak, nevezetesen arról, hogy nem eléggé felkészültek az egyetemi tanulásra. Ezért felül kell vizsgálni a külföldi és levelező hallgatók oktatását az új képzési rendben. Az esti tagozaton nagyjából a nappaliéhoz hasonló eredmények születtek.

Szervezési tapasztalatokról szólva Zalai Ernő megállapította, hogy a foglalkozások látogatottsága és a felkészülés tanulási szignifikánsan jobb volt, mint az előző években. Idén nagyobb figyelmet kell fordítani bizonyos adminisztratív problémákra, így például a zh-k szervezésére és szembe kell szállni a kirívó fegyelmetlenségekkel.

A hozzászólások közt elhangzott, hogy

a Nyelvi Intézet önálló szeretne lenni

az új rendben, minthogy az egész egyetemi diákságot oktatja. Kiderült, hogy a felújított egyetem működtetési, karbantartási költségeinek fedezésére egy közepes vállalat nettó bevételére lenne szükség. Ennek előteremtésére külön menedzserre kellene alkalmazni. A gazdaságtörténet tanszék oktatói kifogásolták az egyetem vezetésének azt az irányítási filozófiáját, miszerint ezen az egyetemen csak fölülről, a tanszéki ellenállás

leküzdésével lehet változásokat elérni. Véleményük szerint a tanszékeknek önálló, autonóm alapegységeknek kellene lenniük.

Csáki Csaba erre reagálva tagadta, hogy az egyetemen diaktúra („felvilágosult abszolútizmus”) lenne. Véleménye szerint az egyetem nem más, mint magánzóklaza halma. Ő is elsősorban tudós, és nem rektorának tartja magát.

K. S. — S. A.

Nézzük az egyes tantárgyak tapasztalatait

fő vonalakban!

A mikroökómia sok szempontból kísérletnek tekinthető első félévét összeszűrték sikként könyvelhetjük el. A hallgatók döntő többsége (522 fő) emelt szinten vette fel a tárgyat, ezek átlaga 2,74 volt, a bukások száma 88, a jelesek száma 37. A normál szinten tanuló 47 hallgató átlaga 2,17 volt, a bukások száma itt 4 fő volt, jeles nem volt. A tanszék szerint a korábbi politikai gazdaságtörténeti osztályzatokhoz képest szerényebb eredmények részben az egységes és szigorú számonkérésnek, részben bizonyos szervezési nehézségeknek (kevés szeminariumvezető, nagy létszámú szeminariumok) tudható be. En meg ehhez feltétlenül hozzátenném az oktatók tapasztalatlanságát, a tananyag túlméretezettségét és kiforratlanságát is. Alapvetően azonban, még egyszer hangsúlyozom, a tárgy beváltotta a hozzáfűzött reményeket.

A matematikai alapismertetés tárgy vizsgaeredményei

több év átlagában is elfogadhatóak, sőt talán valamivel még jobbak is a korábbiaknál. Az emelt szint (180 fő) átlaga 3,1, a bukások száma 18, a jeleseké szintén 18 fő, az alapszinten az átlag 2,8, az elégtelen, illetve a jelesek száma 28, illetve 2 fő. Mindez azonban megfeszített tanári és hallgatói munka eredménye, ugyanis a tanszék úgy látja, hogy a tananyag új szerkezete és időbeosztása a hallgatók egy jelentős részét kitévő, igen gyenge matematikai felkészültségű diákok számára rendkívül nagy megterhelést jelentett.

A számítástechnika tárgyat az új rendszerben — az oktatók szerint — valamivel jobban sikerült elsajátítani, mint korábban. Az átlageredmény itt 2,87, az elégtelenek száma 66 fő, a jelesek száma 89 fő volt.

A Magyarország természeti és gazdasági erőforrásai című tárgyat alapszinten közel 400, emelt szinten 90 hallgató vette fel. Az előbbi átlag eredménye kiemelkedően jó lett:

Mi fáj, kedves Fáy?

A kérdés költői, nem várok rá választ. De hogy valami fáj, ez cikkekből (A mérkőzés, Közgazdász 1989/2. sz.) számomra nyilvánvaló, s az is, hogy nemcsak az esti hallgatók, valóban mostoha sorsa, akik érdekvédelmeti tiszteletremélően fölvállalták. Csak nem vágyok biztos benne, hogy ezúttal jó orvossgal kúrálta magát. Azt is előre szeretném bocsátani, hogy nem annyira kis írása készített arra, hogy tolat ragadjak, mint inkább az a szélesebb körű jelenség, amelynek glosszája akaratlanul is mintapéldája.

Cikkét olvasva óhatatlanul első amerikai tv-élményeim jutottak eszembe, amikor először láttam, minden előzetes információ nélkül, baseball-mériközést. (Pardon, mint ön a volt rektorok képét a falon, én is láttam már előbb néhány baseballposztert.) Körülbelül úgy voltam vele — hogy más példával éljek, hiszen nem mindenki ért a baseballhoz —, mint az egyszerűi korszaki, aki először lát futballmériközést, s nem érti,

hogy 22 órából miért fut oly elszántan egy vonzónak tűnő gömb után, csak azért, hogy mikor végre utoléri, egy lendületes rúgással ismét messze továbbbújja. Szóval, talán érti, mire is gondolok, de ha nem, szeretném néhány további példával megvilágítani.

A félévzáró ET sok szempontból tipikusnak, de sok más szempontból igen sajátosnak tekinthető. Tipikus például az elrendezés szempontjából (rendezett vezetői karéj, rendezett hallgatói karéj, s köztük a tanári tanács-tagok hiányos és rendezetlen sorai), jellemző a hallgatói aktivitás, a hiányos előkészítési szempontjából, az ET hatáskörét, jogosítványait, kívánatos működési módját illető bizonytalanság és tanácsatlanság, és más, kevésbé érdekes jelenség szempontjából is. Talán még tipikusnak nevezhető abban a tekintetben is, hogy a tanterv számonkérési passzuszai esetében, elsősorban a HT és a „reformmenedzser” között „pattog a labda”. Egyáltalán nem jellemző azonban — hogy rögtön az előző gondolatot folytassam —, hogy a HT és a „reformmenedzser”

más-más csapatban.

„focizik”.

De azért sem volt tipikus, mert az ET, mint ahogyan ezt a kiküldött megíró is tartalmazta, ezúttal eredetileg valóban csak tájékoztató jellegűnek volt tervezve (részben ennek tulajdonítható a szokásosnál is alacsonyabb tanári érdeklődés). Ettől persze az ülés nem volt mentes félreértésektől. Itt nem elsősorban a maga vaszkos félreértéseire gondolok, hanem arra az információs hézagra, amely az inkriminált, hosszú, de számomra nem felesleges vitát eredményező első napirendi pont körül megmutatókozott. Szóval az alapvető félreértés abból adódott, hogy előzetesen nem tudatosítottuk kellőképpen a HT képviselőiben (csak magamra vethetek), hogy itt még NEM a várva várt és izekre szedendő ÚJ VIZSGA. ÉS TANULMÁNYI SZABÁLYZATROL van szó, hanem az 1983. június eleji ET-n elfogadott I. éves operatív tantervből számonkérési formákban követhető átmeneti szabályzat bemutatásáról. Ez pedig csak azt jelentette, hogy az ET-nak

korlat meg sokszor jóval előtte jár a tananyag. Sokkal tömörebb, jobb, frissebb jegyzetekre volna szükség.

5. Milyenek a hallgatók? A hallgatókat érdekelné, ha az oktatónak, egyetemen véleménye lenne, minél több érdemleges visszajelzése a vizsgajegyeken kívül a hallgató munkájáról, helyzetéről. Nemcsak személyesen, hanem nyilvánosan is. A vizsgaidőszakok oktatói értékelése sokakat érdekelné, még a stílárális simítások előtt. Vonatkozik ez a jegyzetekre, tantárgyakra stb. Érdekes volna az oktató véleménye.

6. Milyenek az oktatók? Túlságosan emelkedett hangvételű a most használatos oktatói véleményezéssel kapcsolatos kis kérdőív. A valóság ennél sokkal prózaibb. Gyakorlatiasabbnak, informatívabbnak kellene lennie, és az eredménynek a hallgatók felé is nyilvánosnak. Legjobban a hallgatóknak van szükségük az ilyen információkra. Olyan formát kell találni, amelyet elfogadnak az oktatók is, és amely érdemlegesen is mond.

7. Milyenek a tantárgyak? A jegyzetek? A tanszék? A sort még lehetne folytatni. Alapvető szempont (a nem nappaliaknak különösen) az „egyetemi önismeretben” az,

hogy élő, nyilvános, mindenkinek könnyen elérhető visszacsatolás működhesse, hogy segítse, aktuálisan és ismételtent informálja a hallgatót és az oktatót a munkája jobb megszervezésében. Évente sok száz ezres hallgatói munkaórától van szó, plusz a családi és egyéb környezet közvetített tehervállalásáról, és ritka kincsek, értékesnek számítók, ugyancsak leterhelt oktatói tevékenységről. A tanulást ugyan nem lehet helyettesíteni szervezéssel, de meg lehet könnyíteni.

Az eddig sorolt nehézségek, a hiányzó apró információk, a lólépésben következő ajtószámok a Dimitrov téri épületben, a be nem vallott hibák ábrák a jegyzetekben, az elavultatlanul apróbetűs táblára írás, és más hasonló kicsinységek szívósan mozzolják a tanulási és valószínűleg az oktatási energiát.

8. Felmerült a szombati oktatás ötlete. Ezt sem az oktatók, sem a hallgatók nem vehetik jó néven. Ez extenzív megoldás lenne. Intenzívebb kellene tenni az egyetemen töltött időt.

9. A levelező hallgatók esetében válik a legégetőbb kérdéssé, hogy jók legyenek a jegyzetek, a tanulási útmuta-

tók, irodalomjegyzékek, hogy a vizsgán kívüli önfelmérés milyen nagy jelentőségű (tesztek, konzultációk, gyakorlatok).

10. Végül. A másoddiplomások magas számát tekintve miért nem lehet sehol választ kapni arra a kérdésre, hogy: miért hagyják veszni az évfolyamok hosszú sorozatának tapasztalatait (és netán ötleteit) a tananyag tanulhatóságáról? A másoddiplomás hallgatók (is) hatalmas szellemi potenciált jelentenek elsősorban hallgatói helyzetük, iránnyaljuk, kikerülhetetlen erőfeszítéseik miatt. Az egyetem miért nem épít erre folyamatos pályázatok, szorgalmazott TDK-k keretében vagy egyéb módon? (Az estisiek, levelezősök körében is?) Egy csoport vizsgál, szigorlatot miért nem lehet megváltani tananyag-kritikai dolgozattal? A rossz jegyzetek maradtak változatlanul a jövőben is?

Érdekel, amit itt tanulhatok még így is. De az itt felvetett kérdéseket nagyon akutnak, türelmentlennek érzem. És az estis csapda egyre veszélyesebb, ha az egyetemen kívüli valóság egyre kiélezettebb feltételeire, követelményeire gondolok.

Fáy Árpád
estis HT-tag

Kalmas cikknek a lapjában. Ja,

hogy ez a demokrácia?

Nem, ez csak annak vadhatása, s ószintén remélem, hogy nem megszokunk kell, csak átmenetileg elviselnünk. (Ha majd egyszer végre világosság lesz a fejekben és tisztaság a szívekben...)

Végezetül, kedves Fáy Árpád, ne vegye zokn, hogy önmagában véve csacsa kis glosszája miatt magam verek el a port egy jóval szélesebb körben megfigyelhető jelenség miatt, amelyre ön eklatáns példát szolgáltatott. Kérem, ne adja fel, de vegye tudomásul, hogy ráció (tudás, tájékozottság, belátás) nélkül az emóció, szereplési vágy nem segíti a kibontakozást.

Harcos sportbajtársi üdvözléssel:

Toldi Miklós, alias
Zalai Ernő

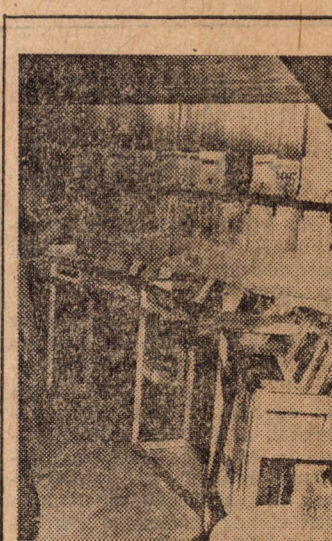
hiba van a kréta körül.

Volt ugyanis (egy vagy kető?) olyan tanszék, amelyik nem követte szó szerint a június határozatot — s horribile dictu! — kisebb fókú autonómiára ragadtatta magát! Megállapítottuk, hogy ez — hogy ismét Önt idézzem — „eső után köpönyeg”, ne kezdjük újra a tanévet elejétől, hagyjuk inkább levizsgálni az első évfolyamot. (A bundapénzt gyanúlanul én is felvettem, de kívánságára hajlandó vagyok letétbe helyezni a maga által megnevezett bankban, amíg a helyzet nem tisztázódik — a' la Fitos.)

Hát ennyit, a második félév jogán, megfigyelésének igazságáról. Csak csodálkozni tudok azon, hogy ön, aki ott volt az ülésen, mindezt így félreértelmezte. Bizonyára vannak helyes részmegejtései is, de ki törődik velük, ha egyszer az alaphang ennyire hamis. Épp ezért hát tisztelgetem a szerkesztőségével együtt, amelyik helyt ad ilyen tájékoztatlan, félrevezető, de hangulatfeltételre kiválóan al-

A közművelődési bizottság pályázata!

A közművelődési bizottság felhívja az öntevékeny csoportok figyelmét, hogy a követhető pénzelosztás (amely a tanév második felére vonatkozik) februárban lesz. Ezért kérünk minden tevékenységcentrumot, hogy pályázatukat



Az első szalmazda fórumot és kiállítását a Jurta Színházban rendezték meg jan. 25-én

1989. február 15-ig a közművelődési titkárságon adják le. Az e félévre kapott pénzell ez időpontig kell elszámolni. Bővebb felvilágosítást a közművelődési titkárságon lehet kérni.

